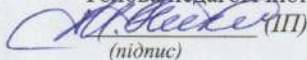

**ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

РОЗГЛЯНУТО

Педагогічною радою закладу дошкільної освіти компенсуючого типу для дітей з ООП № 37 «Мовознайко» м. Чернівці
Протокол № 1 від 31.08.2023р.

Голова педагогічної ради

 (підпис)

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Протокол № 4/1083 від 24.12.23р.

Голова НМР ІШПО ЧО Наталія КУРИШ

Навчально-методичний посібник

«Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності»

Автор: Шупарська Ніна

Олександрівна, вихователь закладу дошкільної освіти (дитячий садок) компенсуючого типу для дітей з особливими освітніми потребами № 37 «Мовознайко» м. Чернівці, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

Рецензенти:

Юзькова Валентина Дмитрівна, доцент кафедри методики викладання природничо-математичних дисциплін КЗ «ІШПО», кандидат хімічних наук;

Савчук Олена Славівна, завідувач НМЦ дошкільної, початкової освіти та предметів мистецької галузі КЗ «ІШПО»;

Кріган Наталія Григорівна, вихователь-методист ЗДО № 22 комбінованого типу «Дивограй» м. Чернівці, педагогічне звання «старший вихователь»

м. Чернівці – 2023р.

на навчально-методичний посібник
«Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у
дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності»
(автор: Шупарська Ніна Олександрівна, вихователь ЗДО № 37
компенсуючого типу для дітей з ООП «Мовознайко» м. Чернівці)

Результативна екологічна освіта дітей дошкільного віку є важливим викликом для суспільства на сучасному етапі розвитку, оскільки вона стає підґрунтям для формування екологічного, екоцентричного світогляду особистості, який є критично необхідним для сталого розвитку людства.

Навчально-методичний посібник Шупарської Н.О. містить матеріали, що стосуються реалізації одного з освітніх напрямів інваріантного складника Державного стандарту дошкільної освіти – «Дитина в природному довкіллі». Подані у посібнику матеріали можна використовувати в освітньому процесі дошкільного закладу освіти з метою формування та розвитку природничо-екологічної компетентності, що визначена Базовим компонентом дошкільної освіти (2021) як одна із ключових. Варто відзначити, що у посібнику також наявні методичні та дидактичні матеріали для формування у дітей навичок, спрямованих на сталий розвиток.

Практично корисним для педагогів, що працюють з дошкільниками, є те, що у посібнику розміщені приклади різних форм роботи як з дітьми, так і з батьками вихованців; наведені конспекти занять, запропоновані різні дидактичні ігри; подані QR коди, просканувавши які, можна переглянути відео застосування певних форм роботи з дітьми.

Навчально-методичний посібник Шупарської Н.О. «Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності» відповідає вимогам Базового компоненту дошкільної освіти та чинним освітнім програмам для дітей дошкільного віку; може бути корисним для педагогів закладів дошкільної освіти та батьків вихованців, а тому заслуговує на позитивну оцінку і може бути схвалений до використання в закладах дошкільної освіти Чернівецької області.

Рецензент

доцент кафедри методики
викладання природничо-математичних
дисциплін КЗ «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»;
кандидат хімічних наук

Валентина ЮЗЬКОВА

Підпис Юзькової В.Д. засвідчую:
Начальник відділу кадрів

Михайло ДРАНОВИЧ

«Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності»

(автор: Шупарська Ніна Олександрівна, вихователь ЗДО № 37 компенсуючого типу для дітей з ООП «Мовознайко» м. Чернівці)

Упровадження ідей освіти для сталого розвитку з дітьми дошкільного віку надзвичайно значущим та необхідним. Освіта для сталого розвитку передбачає зміни в поведінці дітей, формування в них нових звичок і моделей поведінки пов'язаних з гармонізацією їхніх стосунків з навколишнім світом, здоров'я способу життя, екологічно доцільних дій.

Концепція сталого розвитку набула сьогодні значного поширення як одна провідних глобальних ідей, що розглядається в багатьох аспектах і ракурсах. Це розвиток передбачає вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Сучасне покоління має залишити достатні запаси соціальних, природних та економічних ресурсів для майбутніх поколінь. Основним завданням цього напрямку є формування в дітей моделей поведінки, звичок, стилю життя, що відповідають потребам сталого розвитку.

Змістом даного посібника є методичні матеріали, що допоможуть педагогам, батькам формувати в дошкільників навички соціально, економічно та екологічно доцільної поведінки, що складають сутність такого напрямку освіти як освіта для сталого розвитку.

Даний посібник складається з чотирьох розділів. У першому розділі висвітлено конспекти організованої діяльності з дітьми(занять, занять – подорожей, творчих занять, занять – ігор тощо) для дітей різних вікових категорій. У другому – подано практичні матеріали для педагогів(дидактичні ігри в природі, дидактичні ігри по сталому розвитку, довготривалий проєкт в ЗДО

тощо). У четвертому розділі подано традиційні та інтерактивні форми роботи з батьками.

У кожній представленій роботі зазначено тему, мету або завдання, необхідне обладнання та матеріали, план, хід, методичний матеріал. Ціннісним даного посібника є те, що методичні матеріали подано в триаді: діти – педагоги – батьки.

Методичний посібник «Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності» дозволяє розглядати використання різноманітних форм роботи з дітьми, педагогами та батьками як традиційних, так і інноваційних, як одну з важливих умов успішної діяльності ЗДО в сфері освіти сталого розвитку.

Діяльнісним та актуальним в даний час (період воєнного стану) є презентація відео деяких форм роботи з дітьми.

Даний посібник відповідає вимогам чинної нормативно – методичної бази, свідчить про ґрунтовність проведеної роботи та заслуговує на схвалення та практичне впровадження в роботі з дітьми, педагогами та батьками.

Рецензент

вихователь-методист закладу

дошкільної освіти(ясла-садок) комбінованого типу

№ 22 «Дивограй», старший вихователь

Наталія КРИГАН

Підпис Криган Н.Г. засвідчую:

директор закладу

дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу

№ 22 «Дивограй»

Олена БУГА

РЕЦЕНЗІЯ

на навчально-методичний посібник

«Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності»

(автор: Шупарська Ніна Олександрівна, вихователь ЗДО № 37

компенсуючого типу для дітей з ООП «Мовознайко» м. Чернівці)

Формування природничо-екологічної компетентності в дітей дошкільного віку є актуальною проблемою сучасності, оскільки саме в дошкільному віці закладаються основи екологічної свідомості, екологічної культури, що впливають на поведінку та діяльність людини у природі.

Сформованість природничо-екологічної компетентності дає можливість дитині, спираючись на наявні уявлення про цілісність світу природи, його самоцінність і вплив на життєдіяльність людей, самостійно й конструктивно діяти в різних ситуаціях, що вимагають вибору екологічно доцільної діяльності, мотивує поведінку, взаємодію дітей з навколишнім природним середовищем відповідно до його законів і в гармонії з ним.

Зміст презентованого навчально-методичного посібника спрямований на формування екологічної свідомості дошкільнят та моделей поведінки, орієнтованих на сталий стиль життя. Важливо, що запропонований практичний матеріал допоможе педагогам не тільки у формування природничо-екологічної компетентності, а й сталих навичок життя, що передбачено з 2021 року інваріантним (обов'язковим до виконання) складником Державного стандарту дошкільної освіти, зокрема освітнім напрямом «Дитина в природному довіллі».

Варто зазначити, що у посібнику містяться приклади різних форм роботи як з дітьми дошкільного віку, так і з педагогами та батьками вихованців. Позитивним є те, що окрім конспектів занять, запропоновані різні дидактичні ігри та проектна діяльність; також презентовані відео окремих форм роботи з дітьми, що може стати в нагоді при організації дистанційного або змішаного формату освітнього процесу.

Зміст посібника відповідає вимогам Базового компоненту дошкільної освіти та чинним освітнім програмам для дітей дошкільного віку, ґрунтується на сучасних наукових дослідженнях та дидактичних принципах навчання.

Презентований навчально-методичний посібник «Впровадження ідей сталого розвитку та формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види дитячої діяльності» може бути корисним педагогам ЗДО та батькам вихованців; заслуговує на позитивну оцінку і може бути схвалений до використання в закладах дошкільної освіти Чернівецької області з метою якісної реалізації освітнього напрямку Базового компоненту дошкільної освіти «Дитина в природному довкіллі»

Рецензент

завідувач науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти та
предметів мистецької галузі
Інституту післядипломної педагогічної
освіти Чернівецької області

Олена САВЧУК

Підпис Савчук О.С. засвідчую:

Начальника відділу кадрів

Михайло Дранович

ЗМІСТ

Вступ	ст. 4
Розділ І. Робота з дітьми.....	ст.6
1.1. Конспект заняття для дітей середнього віку «Граємо, розвиваємо, пізнаємо світ»	ст. 6
1.2. Конспект заняття для дітей старшої групи «Як діти Жабку врятували».....	ст. 11
1.3. Конспект заняття в старшій групі з елементами дослідницької діяльності «Властивості повітря».....	ст. 16
1.4. Конспект заняття - подорожі для дітей старшої групи «Хочу все знати».....	ст. 20
1.5. Конспект заняття в середній групі «Кіт Васько в гостях у дітей».....	ст.23
1.6. Конспект бінарного відкритого творчого заняття – гри «Від казки до казки».....	ст.26
1.7. Конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку «Вода в нашому житті».....	ст.31
Розділ ІІ. Практичні матеріали для педагогів.....	ст.35
2.1. Дидактичні ігри по сталому розвитку.....	ст.35
2.2. Дидактичні ігри в природі.....	ст.44
2.3. Довготривалий проєкт в ЗДО «Город на підвіконні».....	ст.48
2.4. «Облаштування природного центру розвивального середовища».....	ст.51
Розділ ІІІ. Робота з педагогами.....	ст.57
3.1. «Проектна діяльність дошкільника» (консультація для педагогів).....	ст. 57
3.2. Методичні рекомендації педагогам щодо формування екологічної відповідальності дітей дошкільного віку.....	ст.60
3.3. План проведення інтерактивного семінару «Формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види діяльності».....	ст.60

3.4. «Формування екологічної свідомості дошкільників через різні види дитячої діяльності» (виступ на семінарі).....	ст.61
3.5. Семінар – практикум «Освіта для сталого розвитку – новий напрям у сучасній освіті».....	ст.66
<i>Розділ IV.Робота з батьками</i>	ст.70
4.1. «Формування сталого стилю життя у дітей дошкільного віку через партнерські стосунки закладу дошкільної освіти та батьківської громадськості (консультація для батьків).....	ст.70
4.2. «Впровадження ідей сталого розвитку з дітьми дошкільного віку» (консультація для батьків).....	ст.73
4.3. Форми роботи з батьками з екологічного виховання дітей дошкільного віку (консультація).....	ст.73
4.4. «Люби і знай свій рідний край» (педагогічні посиденьки для батьків)	ст.76
4.5. «Сталі звички» (рекомендації до семінару-практикуму).....	ст. 80
<i>Розділ V. Дистанційна робота</i>	ст. 84
5.1. QR- коди відеозанять.....	ст.84
Додатки	ст.87
Список використаних джерел	ст. 95

Вступ

*« Природа так про все подбала,
що повсюди ти знаходиш, чому вчитися»
Леонардо да Вінчі*

Основою формування свідомого ставлення до природи є знання про неї. Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом природи має вирішувати одне з головних завдань: допомогти дитині усвідомити себе частинкою природи, частиною світу, у якому дитина живе.

Наша планета - це майбутнє наших дітей. Я думаю, що кожен з нас хоче, аби наші діти мали все найкраще. Тому, заради їх майбутнього, необхідно привчати дітей до екозвичок змалечку, адже саме в дитинстві найкраще закладаються звички та цінності.

Наша мета, як педагогів — сприяти формуванню в дошкільників звичок і моделей поведінки, орієнтованих на сталий стиль життя. Під час освітньої роботи діти залучаються до різних видів діяльності, що сприяє повторенню спеціальних дій — моделей поведінки. Ці дії, закріплюючись на рівні звичок, дають змогу дітям ефективно взаємодіяти з оточенням, бути екодружними, здоровими й упевненими в собі.

Наталія Гавриш, експерт з дошкільної освіти, д-р пед. наук, професор сказала: «Головне в освіті для сталого розвитку — сформувати в дітей навички діяти в інтересах сталого розвитку себе, країни та світу. Для того щоб вони набули таких навичок, недостатньо заходів, що відбуваються час від часу — по вівторках, раз на квартал, із восьмої до п'ятої. Для реалізації ідей освіти для сталого розвитку використовуйте проекти, зміст яких поєднує три складники: соціальний, екологічний та економічний»...

Навчити помічати красу довкілля, гармонійно співіснувати з природою та раціонально використовувати її багатства для наступних поколінь, — ось пріоритетні завдання освіти для сталого розвитку дошкільників. Чітко усвідомивши в дошкільному дитинстві відповідальність за природу як живий організм.

В посібнику зібрані різні види роботи з дітьми: заняття, навчальні етюди, дослідницька діяльність, дидактичні ігри, відеозаняття, авторські екологічні казки, проекти, презентації. Також розкрито інтерактивні та традиційні форми роботи з педагогами та батьками у вигляді ділових ігор, семінарів – практикумів, майстер – класів, практичних занять, засідань педагогічних рад, консультацій, створених відеороликів, брошур, тощо.

Матеріали, які зібрані в навчально – методичному посібнику стануть у нагоді педагогам та батькам дошкільнят, яким не байдуже своє майбутнє та майбутнє власних дітей.

Розділ I

1.1.Конспект заняття для дітей середнього віку

«Граємо, розвиваємо, пізнаємо світ»

(в стилі «Геокешинг»)

Програмовий зміст: доставити дітям радість і задоволення від ігор розвивальної спрямованості. Підтримувати інтерес до інтелектуальної діяльності, бажання грати, проявляючи наполегливість, цілеспрямованість, взаємодопомога. Закріплювати знання дітей, отримані раніше.

Завдання: Гра допомагає дітям розвивати такі якості, як цілеспрямованість, концентрацію уваги, стимулювати розвиток розумових здібностей. Розвивати у дітей вміння орієнтуватися по карті - схемі, визначати напрямок маршруту. Розвивати у дітей інтерес до самостійного вирішення пізнавальних, творчих завдань.

Обладнання: , карта, картинки, слайди, гірка, дошка с перешкодами, дуга, стійки з іграшками, 2 доріжки,ковпачки,скринька.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

Привітання :

Діти: Дзінь – дзелень, дзінь – дзелень

Починаймо новий день.

Станьте рівно, посміхніться,

На сусіда подивіться.

Спинку рівно порівняймо

І заняття починаймо.

Вихователь: А тепер погляньте всі на мене, посміхніться!

Наберіть в долоні сміху – і розсипемо на втіху!

І потремо оченята, щоб могли спостерігати.

Насторожимо ми вуха, щоб могли усе ми слухать!

Будем гарно працювати й щось цікаве пізнавати!

-Сьогодні буде незвичайне заняття!

Погляньте на екран!

На екрані Їжачок.

«Добрий день, любі діти! Я запрошую вас до гри геокешинг «В пошуках скарбів», що в перекладі з англійської означає «шукаємо скарб». Отже, вам треба знайти скарби по карті.

1. Вправа «Знайди карту» (вихователь ховає карту в групі, а діти знаходять.)

Вихователь: Карта у нас. Давайте поглянемо куди нам треба рухатись, в пошуках скарбів.

Ми маємо потрапити до лісу. Вирушаємо? (під музику діти їдуть у ліс).

Їжачок сидить під деревом. Вихователь бере Їжачка.

- Добрий день Їжачок!
- Діти, а як ще можна привітатись? (Відповіді дітей- привіт, доброго ранку, доброго здоров'я, доброго вечора)
- Але чому ти сумний Їжачок?

Їжачок: Ось тут недалеко біля мене відпочивали люди і залишили після себе купу сміття- папір, пляшки, батарейки, тощо. Як мені тепер тут жити. Адже батарейки дуже небезпечні. Маленькі Їжаченята можуть їх з'їсти і загинути.

- Діти, давайте допоможемо Їжачку і зберемо все сміття. (діти збирають сміття)

Вихователь: Дякую діти! А ви знали що сміття необхідно сортувати?

Давайте переглянемо відеоролик який так і називається «Сортуємо сміття»

(Перегляд відео)

Запитання для дітей:

- Для чого сортувати сміття?
- На які типи можна поділити сміття?
- Яке сміття найнебезпечніше? Чому?

Вихователь: Їжачок приготував нам цікаву гру: «Сортуємо сміття». Давайте пограємо в неї.

Д/ гра «Сортуємо сміття» (за столами)

Вихователь: Ми з вами малята, посортували все сміття в контейнери. І тим самим подбали про довкілля про природу. Так, вода, земля і повітря повинні бути чистими, щоб росли гарні квіти, співали птахи, щоб не хворіли люди. Природа – це на дім, наша мати.

Їжачок дякує дітям.

Вихователь: А ми поглянемо на карту і подивимось куди нам рухатись далі.

Вправа «Звуки осені»

Пригадаймо, друзі, вмить
Як осінь листячком шумить? (ш-ш-ш)
Як вітер стиха повіває
І наші вітрячки гойдає? (с-с-с)
Як дощик капає в садках
Хвилює воду на річках? (кап-кап-кап)

2 зупинка на Чарівній галявині

Вихователь: Ви тільки подивіться як гарно навкруги. В лісі багато дерев. Ось дуби, а ось липа, ось клени, а ось берізка, а ось ялинка. Осінь розмалювала листочки на деревах в різні кольори- жовті, червоні, коричневі, багряні, золотисті, помаранчеві.

Давайте порахуємо дерева. А скільки берізок? Підбери відповідну цифру.

Скільки дубів? А якого кольору кущ?

У Їжачка тут є багато листочків. Він пропонує пограти в гру «З якого дерева листочок».

- А з ялинки листочок ви знайшли?
- А чи є листочки на ялинці?

Вихователь: Я вам розповім цікавинку про ялинки. Хвойні ліси — зелені легені планети. Один гектар ялинового лісу за рік виділяє 5,6 тонн кисню та пів тони фітонцидів — особливих летких речовин, згубних для бактерій. Багато санаторіїв будують посеред хвойних лісів. Відпочивати тут не лише корисно, але й надзвичайно приємно — завдяки ефірним оліям сосни та ялиці наповнюють повітря неповторними ароматами. Та це ще далеко не все, у хвої ялиці в шестеро більше вітаміну С, ніж у лимоні! Хто б міг подумати! Ялинки використовують унікальний спосіб адаптації до низької температури. На відміну від берези чи клена, які скидають листя на зиму, ялинка наповнює

хвою концентрованим цукровим соком та ефірними оліями. Вони запобігають замерзанню голочок протягом усього року. Форма голочок видовжена циліндрична, а поверхня достатньо жорстка, тому волога з них не випаровується настільки швидко, як у листяних дерев. Завдяки цьому зимові свята ми проводимо у компанії вічнозеленої лісової гості. Цікаво, що голки ялини живуть 5–7 років; м'які, з білими смугами голки ялиці — 12 років.

Вихователь: А ми вирушаємо далі. Яка наступна зупинка на карті?

3 зупинка «Їжачкові друзі»

Вихователь: Які тварини живуть у лісі? (діти називають, вихователь показує предметні картинки з зображенням тварин).

Як багато тварин ви назвали. А які вони дикі чи свійські? (дикі).

Вихователь: Коли ви гуляєте в лісі і знайшли маленьке звірятко чи пташечку, чи можна брати їх додому? Чому?

Вихователь: Якщо ми візьмемо маленьку тварину додому то вона загине, тому що вона не пристосована до життя в квартирі. Вона не може споживати нашу їжу. Також в тваринки є мама, яка буде сумувати за ним.

Д/гра «Знайди маму»

Вихователь: Погляньте як зраділи матусі, коли знайшлися їхні дитинчата.

- Бачу ви вже потюпались. Давайте трішки відпочинемо. Присядьте і пограємо в гру «Їжачок» (з кульками су-джок)

Ой, журився їжачок,

Що багато колючок

На його свитині.

Не було б тих голочок –

Він катав би діточок

День і ніч на спині!

Вихователь: А що ж показує наша карта? Чи далеко ті скарби?

4 зупинка

Гра «Осінь-господиня»:

- Тихо осінь ходить гаєм, всі дерева роздягає які ?
(дуби, і берези, і клени, тополі, горобину, яблуню і т.д.
- Зеленими залишаються тільки ... (ялина і сосна.)
- Відлетіли у теплі краї птахи. Які? (ластівки, шпаки, качки, лелеки.)
- Змусила готуватись до зими тварин. Яких? (білок, ведмедів, їжаків ...)
- Ведмідь готує собі – що? (барліг)
- Зайчик міняє ... (шубку)
- Білочка ... (запасається горішками в дуплі)

Графомоторика (робота за столами)

Вихователь: Діти, попрощаємося з Їжачком. Він вже геть сонний. Напевно він хоче спати, адже їжачки на зиму лягають спати. Вистелюють собі нору м'якенькою травою, листячком і засинають до весни.

(Вихователь ставить їжака під дерево).

Вихователь: (оглядає карту) Ось так весело і дружно, виконуючи різні цікаві завдання ми знайшли місце де заховані скарби. Діти знаходять скриньку.

В скриньці дари лісу – шишки, горіхи, жолуді, каштани, яблука, виноград, груші.

Всі ці щедрі дари осені і є – найцінніший скарб. Природа дає людині свої дари-квіти, дерева, траву, птахів, тварин, комах, риб, дощ, сніг, воду і багато чого іншого. Без цього всього людина не змогла б жити на планеті Земля.

Ми з вами сьогодні малята, посортували все сміття в контейнери, допомагали тваринам знайти мам, підбирали листочки до дерева і дізнались багато цікавого. І тим самим подбали про довкілля та природу. Так , вода ,земля і повітря повинні бути чистими , щоб росли гарні квіти, співали птахи, щоб не хворіли люди. Природа – це на дім. Щоб в ньому було затишно жити ми несемо відповідальність за все – будь то тварина, рослина, чи навіть маленька комашка.

Заняття закінчується.

1.2. Конспект заняття екологічного спрямування та впровадження ідей сталого розвитку з елементами розваги та експериментально – дослідницької діяльності для дітей старшої групи «Як діти Жабку врятували»

Мета: Дати дітям уявлення про основні властивості води: прозора, рідка, без кольору, без запаху, розчиняє деякі речовини; розвивати активне пізнавальне ставлення до природи, дослідницький підхід до пізнання властивостей води; сприяти створенню теоретичної бази для інтелектуального розвитку дошкільнят. Уточнити уявлення дітей про те, що вода дуже важлива для всіх живих істот, без неї не можуть жити рослини, тварини, людина (людям вода потрібна для їжі, пиття, для миття тіла, предметів, які є в приміщенні). Сформувані у дітей знання про значення води в житті людини: вода - джерело життя; вода необхідна для підтримання та забезпечення життя людини.

Розвивати усвідомлення старшими дошкільниками необхідності збереження ресурсів Землі та особистої причетності до майбутнього природи, та залучення їх до впровадження ідей сталого розвитку.

Прищеплювати бережливе ставлення до води. Виховувати моральне й естетичне ставлення до навколишнього світу, уміння оцінювати вчинки свої та інших, бажання оберігати і збагачувати природні багатства Землі.

Матеріал: запис звуків води, склянки з водою (різна кількість води в склянках) музичні інструменти; басейн, логопедична Жабка (іграшка), глобус, маски, стіл для дослідів, склянки, гуашеві фарби, пензлики, підставка, посуд з водою, корки, дурев'яна паличка, кришечки, кусочки пінопласту, камінчик, мушлі.

Хід заняття:

Вихователь одягає на руку Жабку: Подивіться, до нас завітала маленька Жабка

- Вітаю вас малята! Я прийшла до вас просити допомоги! Гине мій рідний дім-лісове озеро! Раніше вода була в ньому чистою прозорою. На ній мов білосніжні кораблики, погойдувалися квіточки латаття. Довкола височів очерет, в якому я так любила відпочивати. А потім на берег почали приходити люди: палити на березі багаття, повиламували очерет, залишили біля озера багато сміття. Воно потерпає від людської недбалості. Мені не має де жити! Я знаю, що лише ви можете мені допомогти – лісове озерце врятувати!

(Магнітограф - викладаю площинні зображення людей, сміття, камишу, озера, багаття)

Вихователь: - Діти, допоможемо лісовому озерцю?

- Чи потрібні нам людям озера? річки?
- Навіщо? (Відповіді дітей)

Висновок. Як людина використовує воду. Без води не замісити тісто для хліба, не приготувати бетон для будівництва, не виготовити папір, тканину для одягу, гуму, цукерки, ліки — нічого не зробити без води!

Вода потрібна людині для життя, харчування, підтримки чистоти. Без води людство просто зникне.

Жабка: А я буду чекати вас біля озера!

(Діти під пісню «вирушають» до озерця)

Пісня «Лісова»

Діти підходять до «озерця» (надувний басейн). Біля нього розкидані пляшечки, обгортки від цукерок, пакети, корки, кришечки і т.д.

(Звучать звуки води, лісу)

Вихователь: Подивіться скільки сміття, як тут можна жити бідолашній жабці?

(Звучить звук річки і забігає дівчинка Водичка)

Вихователь: А чого ти Водичко така сумна?

Як мені не сумувати,
Вся отрута й хімікати,
Постікали в мою воду,
Зіпсували чисту вроду,
Ще й туристи завітали,
Скрізь сміття понакидали,
Бідна риба у пакети,
Потрапляє мов в тенета.

Вихователь: Діти, а ви знаєте, куди потрібно збирати сміття після відпочинку?

Тож давайте зберемо це сміття в пакети і потім викинемо їх в сміттєвий бак. В жодному разі не можна спалювати його.

(Діти збирають сміття)

Вихователь: Погляньте яке чистеньке стало озерце і берег біля нього.

Жабка: Ой, який чистий мій дім тепер! Дякую вам діти!

Водичка: І я дякую вам, діти! Моя вода тепер чиста чиста!

Танок Водички і Хвильок з білим газовим полотном

Діти:

А вода це справжнє диво!

Як прожити без води?

З нею ми завжди щасливі,

З нею в нас нема біди.

Плавають в водичці діти,

Риби у воді живуть.

Розцвітають в лузі квіти.

І рясні дощі ідуть.

Рибка:

Я рибка не проста,

Я рибка - золота.

Ви допомогли природі,

І я вам стану у пригоді

Таночок Рибки

Рибка: А ви знаєте малята що вода може звучати?

Тож давайте послухаємо музику води!

Водофон склянки з водою (7 склянок, наповнених різною кількістю води)

Діти стукають паличками по склянках під музику.

Ведуча: Як гарно звучить музика води.

- А ви хочете дізнатися чи вода має колір?

Дослід «Чи має вода колір?»

Припущення: Колір води не залежить від барвника.

Хід досліду

На столі дві прозорі склянки, спробуємо розчинити у воді фарбу. Якого кольору стала вода? Аналогічно проробити дослід, добавляючи інші фарби (два-три).

Висновок, що колір води залежить від барвника.

- А чи хочете ви дізнатися чи має вода смак?

Дослід «Чи має вода смак?»

Припущення: Смак води залежить від розчинених в ній речовин.

Хід досліду

Запропонувати дітям скуштувати воду на смак. Вона без смаку. Додати ложечку цукру. В інший посуд ложку солі. Що сталося? З цукром? З сіллю? Якою стала вода? Від чого залежить смак води?

- А чи знаєте ви діти чи тонуть предмети у воді?

Дослід «Тонуть чи ні предмети у воді?».

Припущення: Легкі предмети плавають, важкі тонуть.

Хід досліду

У прозору посудину опустити дрібних камінців, по 2-3 предмети однакової форми та об'єму, але з різного матеріалу (дерева, скла, пластмаси, паперу, тканини, воску), використовуючи послідовні дії. Чому деякі з них плавають, інші тонуть?

Вибігає мурашка і Жучок – Сонечко. (Звучить музика)

Мурашка: Привіт діти! Я мурашка, а це моя подружка Жучок – Сонечко. Ми живемо недалеко біля озера, адже вода і нам потрібна!

Жучок Сонечко: Я Сонечко – Жучок маленький

Плащик в мене червоненький

Гарні цяточки на нім,

Дуже гарна я у нім!

Мурашка: Я почув новину що у лісі з'явилися діти, які всім допомагають.

Вихователь: А яка допомога вам потрібна?

Мурашка :

Наш мурашник, дім наш любий

Розтрощили злісні люди,

Для розваги, для забави

Скоїли недобру справу.

Ми ж корисні, працьовиті,

Де тепер ми будем жити?

Жучок сонечко:

Ви мурашник відновити,

Допоможете нам діти?

Музично – ритмічна вправа на синхронне відбиття сильної долі такту музики за допомогою дерев'яних паличок «Ми малята працьовиті»

Вихователь: А я знаю що золота Рибка ще вміє виконувати бажання. Ми б хотіли побачити скільки воду на Землі і як вона виглядає.

Рибка: Я виконаю ваше бажання. Ось вам глобус.

Діти, ви вже знаєте, що це? (Глобус)

— Зараз я його покручу. Який колір переважає? Що позначено блакитним кольором? (Вода)

— Чому? (Більшу частину Землі вкрито водою.)

Глобус – це зменшена копія нашої планети Земля. Яка прекрасна наша планета , як багато на ній річок, озер , морів та океанів. А ось тут наша Україна. Київ стоїть на річці Дніпро. І це не випадково. Люди прагнули селитися там, де, передусім, була вода.

Вихователь: Діти, а чи замислювались ви над тим, як було б на Землі без води? Не зеленіла б трава; не росли б квіти, дерева; не було б тварин, птахів; не було б ні Жабки ні Рибки ні Мурашки, ні жучка Сонечка, не було б нас людей. Для всіх потрібна чиста вода на Землі.

Діти:

Для жабки в криничці

Для рибки у річці

Для квітів у лузі

Для всіх для нас друзі!

Є вода — ростуть рослини:

Ліс, сади, рясні поля.

Це чудово для людини

І радіє вся Земля.

Вихователь: Сьогодні ми з вами переконалися, що вода потрібна всім, вода має смак, вона вміє звучати, предмети важчі за воду тонуть, легші не тонуть, вода може мати різні смаки і навіть побачили на прикладі як відбувається кругообіг води. Але в той же час вода потребує захисту і її потрібно берегти.

А як ми маленькі можемо берегти воду?

- Не можна смітити біля водойми!
- Треба закручувати кран, коли не користуєшся водою!
- При користування водою кран відкручувати так, щоб бігла лише тоненька цівка!
- Коли приймаєш душ треба намилитись, і потім включити воду
- Коли миємо руки то руки намилити, а потім відкрутити кран щоб змити мило.

Діти промовляють правила:

Я буду закручувати кран, коли не користуюся водою.

Я буду чистити зуби зі склянкою води.

Я буду прибирати сміття після відпочинку на озері.

Я буду відкривати кран, щоб бігла лише тоненька цівка.

Пісня про природу

Вихователь: А нам час повертатись у групу. Під музику діти виходять з зали.

1.3. Конспект заняття в старшій групі з елементами дослідницької діяльності «Властивості повітря»

Мета: Закріпити уявлення дітей про роль повітря через досліди. Закріпити уявлення дітей про деякі властивості повітря (невидимий, необхідний для дихання, не має певної форми, при нагрівань розширюється, а при охолодженні стискається; має вагу, легше води). Розвивати здатність робити умовивід, аналізувати, порівнювати, класифікувати.

Матеріал: Стакан, папір, повітряні кулі та гумові іграшки різної форми, віяло, шматочок апельсина, ванілін, чашкові ваги, миска, пляшка пластикова.

Хід заняття:

Вихователь: Діти, відгадайте загадку:

Через ніс проходить в груди

І зворотний має шлях.

Він невидимий, але все ж

Без нього ми ж ніяк. (Повітря)

Вихователь: Як ви здогадалися?

Відповіді дітей.

Вихователь: Ми дихаємо повітрям і звикли не помічати його, але ж воно всюди-на вулиці, в кімнаті, в будь-якому вільному просторі, і в небі - всюди повітря! Повітря є в шинах велосипеда, автомобіля, в надувній іграшці.

Вихователь: Як ви думаєте, у повітря є свої секрети?

Діти: Так.

Вихователь: Давайте, перевіримо, правда, це чи ні.

(Наливає в склянку воду, накриває його папером: що станеться, якщо стакан перевернути?)

Діти: Вода витече, виліється.

Вихователь: Давайте перевіримо! (Перевертає стакан, вода переміщається вниз, але не випливає). Чому вода не витікає зі склянки, коли під ним аркуш паперу?

Діти: На аркуш паперу тисне повітря, він притискає до країв склянки і не дає воді вилитися.

Вихователь: А що таке повітря?

Діти: Це те, чим дихають люди, рослини, тварини.

Вихователь: Давайте подивимося уважно навколо - направо, наліво, вгору, вниз, по сторонам. Я повітря не бачу. А ви бачите повітря?

Діти: Ні, не бачимо, воно невидиме.

Вихователь: Давайте спробуємо довести, що повітря є, але ми його не бачимо. А для цього ми пограємо. Піймати повітря долонями!

Діти: Як це зробити? Воно всюди невидиме. Спіймати його не можна!

Спостереження «Як виявити повітря в приміщення»

Вихователь показує, як рукою обмахувати особа, щоб відчуту рух повітря. Пропонує дітям зробити те ж саме. Запитує у них: що вони відчували? (Подув вітерець). Яке повітря? (Прохолодний, холодне повітря).

Вихователь: Правильно, повітря невидиме. Але його можна виявити, а ще відчуту і відчуту.

Висновок: Ось ми з вами відкрили перший секрет повітря: воно невидиме.

Вихователь: А як ви думаєте, нам повітря потрібне?

Діти: Так, потрібне.

Вихователь: Навіщо?

Діти: Щоб дихати.

Вихователь: Давайте з вами відчуємо, як повітря наповнює наші легені. Встаньте, покладіть руку на груди. Робимо глибокий вдих. Відчули, як грудна клітка піднімається при вдиху і опускається при видиху (кілька разів).

Висновок: другий секрет повітря - повітря необхідне для дихання.

Вихователь: Кому ще потрібне повітря?

Діти називають об'єкти живої природи.

Вихователь: Кому не потрібен повітря?

Діти називають об'єкти неживої природи.

Спостереження «Повітря легше води»

Вихователь показує по черзі невеликі важкі предмети (камінь, цвях, гудзик і ін.). Запитує, чи є в цих предметах повітря? (Вислуховує відповіді дітей). Потім пропонує уважно дивитися на банку з водою. Вихователь кидає в воду один предмет; діти спостерігають поки він опускається на дно. Потім кидає другий предмет і знову пропонує спостерігати.

Вихователь: Що ви бачили?

Діти: Предмет тоне (падає на дно), при цьому з нього виходять маленькі бульбашки, які піднімаються вгору.

Вихователь: Що це за бульбашки піднімаються на поверхні води?

Діти: Бульбашки - це повітря.

Вихователь: Куди рухався камінь? Куди рухалися бульбашки повітря?

Діти: Камінь падав вниз, тому-що камінь важкий, він важча за воду - він тоне, падає на дно. Бульбашки піднімалися вгору, тому-що повітря легкий, легший за воду - він піднімається вгору і виходить з неї.

Висновок: третій секрет повітря - повітря легше води.

Вихователь: А давайте подумаємо, чи має повітря форму?

Діти: Ні.

Вихователь роздає дітям повітряні кульки і гумові іграшки різної форми.

Вихователь: Що знаходиться всередині іграшок?

Діти: (повітря).

Вихователь: Яку форму повітря має в ваших іграшках?

Висновок: повітря приймає форму предмета, в якому знаходиться.

Вихователь надягає на шийку порожньої пластикової пляшки повітряну кульку, потім ставить її в миску з гарячою водою.

Вихователь: Що відбувається з кулею?

Діти: Вона надувається.

В: Повітря при нагріванні розширюється.

(Вихователь ставить пляшку в миску з льодом і снігом.)

Вихователь: Що відбувається з кулею?

Діти: Куля не надувається.

Висновок: четвертий секрет повітря - При нагріванні повітря розширюється, а при охолодженні - стискається.

Рухлива гра:

Вихователь пропонує дітям зобразити, як повітря змінюється при нагріванні і охолодженні. Зобразимо повітря при кімнатній температурі. (Діти стають в коло, беруться за руки і опускають руки вниз.) Що станеться з повітрям, якщо його нагріти? (Діти, тримаючись за руки, розширюють коло. Що станеться з повітрям, якщо його нагріти? (Діти, тримаючись за руки, розширюють коло. Що станеться з повітрям, якщо його охолодити? (Діти, тримаючись за руки, звужують коло, сідають в положенні присідання).

(Вправи повторюють 4-5 разів)

Спостереження «Чим пахне повітря»

Вихователь: Діти, зробіть вдих, видих, вдих, видих. Ви відчуваєте якийсь запах?

Діти: Ні.

Вихователь готує пахучі речовини (яблуко, апельсин, цибуля, лимон, гілки сосни) і розкладає їх в різні баночки.

Д/гра «Дізнайся по запаху» (з закритими очима).

Висновок: Повітря не має запаху.

Вихователь: У мене в руках два кульки-надута і не надута. Як ви думаєте, яка з них важче? Як це перевірити? Так, можна зважити. Діти зважують ці кулі на чашкових вагах.

- Яка кулька важче?

Висновок: Повітря має вагу.

Вихователь: Як ви думаєте, що таке вітер?

Візьмемо пальцями аркуш паперу і подуємо на нього. Що відбувається з ним? Чому папір рухається, нахиляється?

Діти: Папір згинається під струменем повітря.

Вихователь: Вітер це і є рух повітря. Виявляється, невидиме повітря настільки відчутне, що може рухати по морю великі кораблі, надуваючи вітрила.

Практична робота.

Вихователь: Пропоную вам намалювати об'єкти природи яким потрібне повітря

1.4. Конспект заняття - подорожі для дітей старшої групи «Хочу все знати»

Мета : Дати дітям поняття, що природа - це наш спільний дім, закріпити знання дітей про тварин: звірів, риб, птахів. Закріплювати вміння класифікувати об'єкти, виділяючи їх характерні ознаки. Вчити встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Розвивати мову дітей. Розвивати навички навчальної діяльності. Виховувати любов і дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: предметні картинки: звірі, птахи, риби; макети: ліси, водойми, ілюстрації неживої природи, ноутбук.

Хід заняття:

Немов дах над землею,
Блакитні небеса
А під дахом блакитним -
І галявини, і квіти,
І, звичайно, ти і я!

Вихователь: А що таке природа, як ви думаєте? (Сонце, повітря вода, рослини, тварини, птахи і т.д.)

- А що не можна назвати природою? (Те, що зроблено руками людини).

- Всю природу землі можна розділити на дві великі країни світу: світ живої природи і світ неживої природи. На столі лежать картинки, допоможіть мені їх розділити. В одну сторону відкладіть картинки із зображенням живої природи, в іншу - з неживою природою. (Діти виконують завдання).

- Молодці! Я запрошую вас зараз в подорож у світ живої природи. А вирушимо ми з вами в світ фауни. Хлопці, слово фауна означає все, що пов'язано з тваринами. Ну що, підемо?

Підходимо до макету лісу.

Перша зупинка.

Дайте відповідь на питання:

- Які тварини живуть в лісі?
- Як називаються тварини, які живуть в лісі?
- Як називаються тварини, які живуть поруч з людиною і людина доглядає за ними?
- Чим харчуються тварини?
- Як називаються тварини, які їдять тільки рослини?
- Як називаються тварини, які їдять тільки м'ясо?
- Чому в нашому лісі не можуть жити слон, жираф, білий ведмідь?
- Що трапиться, якщо вовк і лисиця не їстимуть зайців?

Вихователь: Так, діти, ви все правильно сказали. У наших лісах живуть дикі тварини. Ці тварини пристосувалися до нашого клімату, одні з них харчуються рослинною їжею, інші - їдять тварин і ми їх називаємо хижаками. Тварини з теплих країн в наших лісах жити не зможуть. Їм у нас буде холодно, та й їжі звичної тут вони не знайдуть. Якщо розведеться багато зайців, то вони знищать всі дерева, кущі, траву, вони об'їдять всю кору і дерева загинуть.

- **Ось друга наша зупинка** - озеро. Подивіться уважно на слайди і дайте відповідь на питання:

- Хто живе у воді?
- Які риби живуть в річці?(сом, лящ, окунь, щука, карась)
- Які риби і тварини живуть в морі?(оселедець, тріска, скумбрія, морський окунь, камбала, кальмар, восьминіг, креветка)
- Яка тварина найбільше на землі?
- Що потрібно мешканцям води для життя?
- Так, діти. У природі, є життя і в воді. Ви правильно назвали багатьох жителів водного простору. У будь-якій водоймі кипить життя.

Ну а зараз, ми «піднінемося високо в небо».

Подумайте і скажіть:

- Чи є життя в повітрі?
- Хто живе в повітрі?
- Чим відрізняються птахи від тварин?
- Як птахів можна назвати по-іншому? (Пернаті)
- Як називають птахів, які відлітають на зиму?
- Як називають птахів, які залишаються у нас зимувати? (Чому птахи відлітають?)
- Чим харчуються птахи?

Д/ гра «Перелітні - зимуючі» (картки з зображенням птахів - шпак, ластівка, лелека, чапля, журавель та ворона, сорока, галка, горобець, голуб, снігур, сова, зозуля, дятел, синиця).

- Діти, існування птахів - це повітря. Але вони живуть і на землі. Гнізда птахи виють завжди або на землі, або на деревах. Тіло птахів, на відміну від тварин, покрито пір'ям. І тому їх називають пернаті. Одні птахи з настанням холодів відлітають у вирій, їх називають перелітними. Ті птахи, які залишаються з нами зимувати називаються зимуючими. Вони можуть знайти корм взимку самостійно, але ми повинні їм допомагати. А як ми можемо це зробити?

- А тепер скажіть, хто як пересувається? (Мнемотаблиці)

Людина - ходить,
Пташка - (літає)
Риба - (плаває)
Змія - (лазить)
Коник – стрибунець - (стрибає)

Д/гра «Хто як подає голос?» (Слайди з зображенням тварин, птахів, жука, комара і т.д.)

Корова мукає,
кінь - ірже,
коза - мекає,
свиня - рохкає,
собака - гавкає,
кішка - муркає,
змія - шипить,
курка - кудахкає,
жабка - квакає,
комар - пищить,
зозуля - кує,
ворона - каркає.

Вихователь: Ось і підійшла до кінця наша подорож. Ви зрозуміли, що для того щоб багато знати, потрібно бути спостережливими і допитливими і звичайно ж головне, ми з маємо любити природу і допомагати їй .

1.5. Конспект заняття в середній групі за освітньою лінією «Дитина в природному довкіллі» та «Дитина в соціумі» «Кіт Васько в гостях у дітей»

/до Всеукраїнського заняття доброти» на тему: «Гуманне та відповідальне ставлення до тварин» від фонду «Щаслива лапа»/

Програмовий зміст: розвивати в дітях почуття доброти, співчуття. Формувати доброзичливе відношення до тварин (зокрема, до kota, собаки). Вчити тому, що тварина - це не іграшка. Розширити та закріпити знання дітей про домашніх тварин. Закріпити правила безпечної поведінки з тваринами. Розвивати логічне мислення, пізнавальну активність, зв'язне мовлення. Виховувати гуманне та відповідальне ставлення до тварин.

Матеріали: іграшковий котик, картинки із зображенням тварин (кіт, собака з цифрами), роздатковий матеріал до дидактичних ігор «Зоомагазин», мобільний телефон, відеореєстратор «Подружилися», фізхвилинка, ноутбук.

Хід заняття:

- Добрий день, малята! Сьогодні у нас незвичне заняття. Ми з вами поговоримо на дуже цікаву та важливу тему. А про кого ми будемо сьогодні говорити ви дізнаєтесь коли поглянете на дошку. На дошці математичні пазли з цифрами від 1 до 5. Спробуємо скласти ці пазли і відгадаємо хто до нас завітав.

Діти, сьогодні до нас в гості прийшов котик Васько. Розповідь Васька: «Мій друг мешкав у родині, де жила дівчинка Надійка та її мама з татом. І був у них справжній котик Мурко. Але одного разу, прийшла її мама і сказала, що у Надійки незабаром з'явиться маленький братик, а кіт нам буде тільки заважати. І kota, як непотрібну іграшку, викинули на вулицю».

Ще одна розповідь «Жив, був хлопчик Сергійко. Одного разу він привів з вулиці маленького песика Сірка. Батьки хлопчика відразу його не злюбили, постійно казали, що він безпородній, що їм соромно з такою собакою гратися на вулиці. І ось, коли Сергійко і Сірко гралися в кімнаті, цуценя випадково зачепило і розбило улюблену вазу його мами. Батько Сергійка посадив собаку в машину і більше ми його не бачили».

- Ось такі історії розповів нам Васько.

Запитання за змістом сюжету:

-То про що розповів котик?

-Хто винний в тому, що котик і собачка опинилися на вулиці?

-Як називають таких тварин?

-Як ми можемо відрізнити безпритульну тварину від домашньої? (відповіді дітей: вона брудна, у неї немає нашійника, поруч немає господаря, тварина дуже налякана і шукає їжу біля сміттєвих баків...).

Я сьогодні вам пропоную всім разом поміркувати над тим, як зробити так, щоб на вулицях нашого міста не було безпритульних тварин, щоб у кожній тваринки була затишна оселя, в якій вони будуть жити. Згодні?

Наш гість Васько трішки зголоднів, а ви знаєте що їдять котики? А собачки?

Давайте пограємо в дидактичну гру «Зоомагазин» (інтерактивна гра на ноутбучі)

Мета: Визначити що потрібно для харчування та догляду котів та собак.

Вихователь- Пропоную нам трішки відпочити.

Фізкультхвилинка:

(Вдають ніби сплять)

Котик Васька довго спить.

В нього спинка вже болить.

Встав пухнастик, потягнувся (потягнулися вгору),

Покрутився (повороти тіла),

Вбік нагнувся (нахили вправо, вліво),

Точить кігтики маленькі,

Щоб вони були гостренькі

(долоньки вперед, стискають і розтискають пальчики),

Має безліч різних справ,

До коморі пострибав (стрибають на місці),

Має вушка насторожі (долоньки біля вушок),

Непомітним бути може(присіли),

Підкрадеться тишком - нишком

(ти кроки вперед навшпиньки) -

Не втече вже сіра мишка

(різко присіли, вдають ніби схопили мишку).

Ось Васько мені розповів про те, що діти часто ображають котиків і собачок у яких немає хатинки. Розказав, що на них замахуються палицею, жбурляють каміння, кричать...і тоді, деякі собачки вимушені захищати себе, і можуть вкусити.

А щоб цього не сталося, давайте запам'ятаємо **правила поведження з тваринами на вулиці:**

1. Не чіпай і не гладь чужих собак.
2. Не чіпай собаку коли вона їсть.
3. Не дражни собаку їжею.
4. Не чіпай цуценят.

5. Не чіпай собаку який спить.
6. Не лякайся й не кричи якщо до тебе біжить собака. Зупинись.

Лунає дзвінок на мобільний телефон. Вихователь імітує розмову по телефону, потім звертається до дітей.

Мені щойно зателефонували представники «Центру захисту тварин», вони почули про те, що до нас завітав Васько, який знайомий зі справжніми котиком і собачкою у яких немає де жити. Цей центр займається тим, що надає притулок ось таким безпритульним тваринкам. Вони запропонували привезти до них покинутих Сірка та Мурчика, а волонтери центру (це люди, які піклуються про цих тварин, годують їх, шукають їм нових господарів) знайдуть їм новий дім, нову сім'ю. Я впевнена що незабаром наші котик та собачка знайдуть новий дім.

А вам я пропоную пограти в гру Дидактична гра «Знайди помилки».

А на завершення пропоную переглянути відеоказку «Подружилися».

Гра «Зоомагазин»

Примітка для вихователя:

Молоко: щедра народна творчість часто створює кумедний образ кота з блюдцем молока. Але якраз цей продукт і не повинен складати основу раціону котів.

Цьому є декілька причин:

- коров'яче молоко не є природною їжею для тварини;
- у котів з непереносимістю лактози воно може викликати діарею;
- казеїн, що міститься в молоці, є алергеном.

Шоколад: один з найнебезпечніших продуктів для тварин. Він містить такі речовини, як теобромін і кофеїн, які негативно позначаються на здоров'ї чотирилапих, можуть викликати дезорієнтацію в просторі, тремор м'язів, діарею і блювоту, тахікардію, підвищену температуру тіла і навіть летальний результат.

Не менш шкідливими для тварин вважаються родзинки або **виноград**.

Не слід обрізати кігті тварин **ножицями для людей**, це може бути небезпечно. Потрібно використовувати спеціальні **кігтерізки**.

1.6. Конспект бінарного відкритого творчого заняття – гри «Від казки до казки» з дітьми середнього віку (вихователь - музкерівник)

Мета: Готувати дітей до театралізованої діяльності;

Вчити виявляти художньо – творчі здібності; формувати зв'язне мовлення дітей, навички мовленнєвого спілкування; розвивати увагу, уяву, музичний фонематичний слух, ритм, тембр, силу голосу.

Формувати засоби емоційної виразності: інтонації, міміку, жести, характерні рухи, позу, ходу, пластичну фантазію; окомір.

Виховувати почуття взаємної приязні, дружби; викликати радісний настрій, позитивні емоції.

Підготовча робота:

1. Читання українських народних казок: «Ріпка», «Курочка Ряба», «Лисичка і Журавель», «Котик і Півник», «Колобок».
2. Бесіди за змістом казок, розгляд ілюстрацій, переказ, складання діалогів за сюжетом казок.
3. Знайомство з інсценівкою за мотивами казки «Теремок».
4. Інсценівка уривків казки «Теремок».
5. Робота з формування емоційної виразності (етюди, вправи, ігри).

Обладнання: книжка- лепбук, дидактичні ігри «Чий хвостик?», «Де чия тінь?», мовна гра «Так чи ні», музично-ритмічні доріжки, пісня «Мишка Оришка», телевізор, чарівна торбинка, дихальна вправа, коробочка з метеликами, музичні твори «Котик захворів», «Котик одужав», пісня «Я лисичка, я сестричка».

Хід заняття:

Діти заходять до музичної зали.

Вихователь: Скільки гостей зібралось сьогодні в залі. Давайте привітаємось з ними. Як можна привітатись?

Привіт! Доброго ранку! Добрий день! Здравствуй! Здоровенькі були!

Музкерівник: А ще ми вміємо вітатися під музику.

(Музичне вітання)

Вихователь: Давайте покажемо всім, які ми всі веселі, як ми можемо радіти й сміятися.

(Діти посміхаються один одному)

А хмуритися і сердитися ми вміємо? Як?

(Діти показують один одному хмур, сердиті обличчя)

А тепер покажіть, які ви ласкаві. Давайте обнімемо один одного.

(Діти обіймаються)

Ось які ви веселі, добрі дітки.

Музкерівник: А ви знаєте що музика теж має настрій? Подивимось відео і послухаємо музику (*Звучать музичні твори «Котик захворів», «Котик одужав»*)

- Який твір прозвучав-сумний чи веселий?

- А який твір тепер прозвучав? Веселий чи сумний?

(відповіді дітей)

Вихователь:

- Ось послухайте, діти, мою приказку:

По лісочку бігла мишка,
У торбинці несла книжку,
Об пеньок зачепилась –
І торбинка загубилась.
Я ж ту книжечку знайшла,
Вам , малята, принесла.

Вихователь (бере лепбук):

- Подивіться, яка гарна книжка. Як ви думаєте, хто або що живе в книжці?
(відповіді дітей)

А хочете дізнатися, які казки в ній живуть? (Так)

- Чи любите ви казки?(Так)

- Чому ви любите казки? (тому що вони цікаві,чарівні, в них завжди перемагає добро, вони повчальні, незвичайні)

- Чим незвичайні казки? Казки незвичні тим, що в них можна мріяти! І ці мрії обов'язково здійсняться! А коли мрії здійснюються це щастя. А щастя у кожного своє і щастя кожного має свій колір!

Вихователь і діти відкривають книжку. – Ви знаєте діти, тут не має ніяких казок.

Стук у двері

З'являється Мишка Оришка (дитина старшої групи): «Добрий день малята! Я мишка Оришка! Я дуже люблю читати книжки і передала вам свої улюблені казки. Але я почула що казки розгубилися. Допоможіть мені, будь ласка, зібрати казочки. Щоб моя улюблена книжка знову наповнилась казками. Але для цього треба виконати завдання»

Вихователь: Діти допоможемо мищі? (Так)

Пісня «Мишка Оришка»

- Я запрошую вас у світ чарівної казки!

Перше завдання.

Подивіться діти яка тут є чарівна торбинка. *Д/г «З якої казки предмет?»*

В чарівній торбинці(коробочці) є різні предмети з казок, ми маємо відгадати з якої вони казки.

Глечик – «Лисичка і Журавель»

Скрипочка – «Котик і Півник»

Яйце – «Курочка Ряба»

Напевно на синій сторінці живе казка «Курочка Ряба» (*вихователь виставляє на леп бук першу казку*)

Вихователь: Давайте подивимось що ще є в торбинці?

Жовтий м'ячик - казка «Колобок»

А чому ви думаєте що жовтий м'ячик схожий на Колобка?

(тому що він круглий і жовтий)

Музкерівник: Давайте послухаємо музику і визначимо які герої є в цій казці.

Музично-дидактична гра «Кого зустрів Колобок?»

Покажіть як Лисичка йшла до Колобка. Вона ступає м'яко, поводить плечима, хитро посміхається. Вона милується своїм хвостиком, поглядає на нього через плече.

Покажіть як йшов Ведмідь. Він йде поволі, широко ступає, ричить.

Вихователь: Ви молодці і дуже артистичні.

На рожевій сторінці живе казка «Колобок» *(вихователь викладає казку на лепбук)*

Вихователь: А яка казка на блакитній сторінці може бути?

Друге завдання: Щоб віднайти казку необхідно знайти хвостики тваринок.

Д/ гра «Знайди хвостик» (Робота за столами)

Вихователь: Молодці діти і з цим завданням справились! На цій сторіночці живе казка «Ріпка»

(Вихователь викладає на лепбук казку «Ріпка»)

Музкерівник: Погляньте, які гарні кольорові доріжки. Ці доріжки не звичні, доріжки ці музичні!

«Ритмічна доріжка» (діти з музкерівником виконують музично-ритмічні рухи під музику)

3. Вихователь: Подивіться малята, куди нас привели ці доріжки.

А це наступне завдання.

Третє завдання: Д/гра «Де чия тінь?»

На галявині гуляли тварини та птахи. Виглянуло сонечко і з'явилися тіні тваринок. Давайте знайдемо де чия тінь! *(діти виконують завдання)*

(Робота біля дошки)

Добре. Завдання виконано! А на цій сторінці живе казка «Котик і Півник»

Вихователь бере леп бук і викладає казку «Котик і Півник»

Вихователь: -Діти пограємо в гру «Так чи ні»

Мовна гра «Так» «Ні»

- Дід тягнув з землі Жучку?
- Курочка знесла яєчко?
- Ведмедик вкрав півника?
- Мишка розбила яєчко?
- Баба втекла від Колобка?
- Колобок з'їв Лисичку?

Вихователь: - Ні це Лисичка з'їла Колобка. Адже вона була дуже хитра.

Музкерівник: А ще Лисичка любила співати, давайте послухаємо її пісеньку і спробуємо намалювати

Музикограма (робота за столами)

Наша намальована пісенька дуже сподобалась жабці.

А де живе Жабка? Давайте допоможемо їй потрапити додому.

Дихальна вправа з Жабкою (діти дмухають в соломку яка знаходиться в стакані з водою)

Вихователь: Дивіться жабка не пострибала до водички, а пострибала до Будиночку.

Жабка нам хоче сказати про ще одну казку. Адже в нас залишилась ще одна сторіночка. І тут живе казка «Теремок» (вихователь викладає на лепбук казку «Теремок»)

А давайте ми перетворимось на героїв цієї казки та зіграємо її.

Діти з музкерівником та вихователем розігрують казку «Теремок».

До дітей в групу заходить мишка Оришка.

Я вам дякую діти що ви знайшли всі казки і дарую вам чарівну коробочку ! До побачення!

Вихователь: Ви хочете побачити що коробочці?

(В коробочці багато метеликів.)

Вихователь: Метелик- символ мрії, щастя, добра. Мрійте щиро, адже мрії здійснюються. Діліться добром і будьте щасливі! (Вихователь наклеює дітям на ручки наклейки у вигляді метеликів)

(Звучить музика)

Швидко пробігли хвилини
Ось і прощатись пора
Дозвольте усім побажати
Щастя, здоров'я, добра!

Заняття закінчується.

1.7. Конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку «Вода в нашому житті»

Мета: узагальнити знання дітей про воду та її властивості. Закріпити знання дітей про місцезнаходження води в природі, потребу у воді для всіх живих істот та для об'єктів неживої природи. Навчити розрізняти стан води (холодна, тепла, чиста, прозора, забруднена, без смаку). Розвивати вміння логічно мислити, міркувати, робити невеликі висновки, узагальнення. Виховувати бережливе ставлення до води, економно вживати її.

Матеріал: демонстраційний: 2 склянки з чистою та підфарбованою водою, ложка; 2 чашки з теплою та холодною водою;
роздатковий: склянка з чистою водою, чашка із водою, в якій розчинено сіль, цукор, лимон).

Хід заняття:

Вихователь. Сьогодні на занятті ми поговоримо, а про що ви дізнаєтесь, коли відгадаєте з а г а д к у:

Що таке тече і ллється,

Часом між камінням в'ється,

Як нема – все висихає,

Звір і птах без неї помирає? (Вода)

Вихователь. Так, вірно, це вода. Діти, сьогодні до нас в гості прийшла лялька Ніна. Але щось із нею трапилось! Доторкніться будь ласка до її пальто, шапочки які вони? (Мокрі). Як ви думаєте, чому у ляльки зранку одяг мокрий? (Діти роблять припущення). Діти, лялька мені розповіла, що вона не взяла парасольки, а ідучи до нас попала під дощ, от і промокла. Ну що ж, Ніно, зніми свій мокрий одяг, ми посушимо, а ти посидь у нас на занятті і послухай наших дітей. Діти, а дощ це що? Який дощ падає чистий, чи брудний?

Вихователь. Знову хтось до нас стукає. (Вихователь заносить ляльку-хлопчика Сашко мокрий та брудний). Діти, як ви думаєте, що трапилось із Сашком? (Діти роблять припущення).

Вихователь. Він мені каже, що він впав у калюжу. Діти, а калюжа – це що? Яка вода у калюжі? Зараз тебе гарно помиємо, а потім ми тебе навчимо, як потрібно ходити по тротуарах щоб не потрапити в калюжу.

Вихователь. От, діти, ми сьогодні поговоримо про воду. Скажіть мені де знаходиться вода в навколишньому (калюжі, дощ, в крані, колодязі, струмочку, озері, річці ...).

Вихователь. Подивіться уважно на мій стіл. На столі є у склянці звичайна вода, яку я набрала з водопровідного крану, на якій ми готуємо їжу, п'ємо її. Хто мені скаже яка це вода? Якого кольору (якщо називають білого, показати аркуш білого паперу, за ним нічого не видно). У чистій воді все видно, ось я покладу у склянку ложку, чи видно її? Це тому що вода чиста, прозора. А ось у цій склянці яка вода? (Підфарбована). Давайте покладемо ложку у цю склянку, чи видно її? Чому? **Висновок:** чиста вода – прозора і у ній видно всі предмети, коли їх туди кинути, а у брудній – нічого не видно.

-А що ви можете сказати за воду у цих склянках? (Вода чиста).

А зараз доторкніться до чашок. Що ще можете сказати? (Вода може бути холодна і тепла). Чому ця вода у чашці тепла? Де знаходиться тепла вода? Коли у басейні тепліша вода влітку чи взимку? Що може нагріти воду? (газ, електрика, сонце).

Вихователь. Зверніть увагу, у вас на столі теж є склянки з водою. Загляньте до них. Що можете сказати про вашу воду? (Чиста, тепла). А зараз візьміть свої ложки, наберіть із своєї склянки води і покуштуйте її на смак.

-Яка вода? (Без смаку). Візьміть іншу чашку з водою і попробуйте цю воду на смак. Яка вода? У кого солоніша вода? кисла? солодка? Як ви думаєте від чого вода стала солодкою? кислою? солоною?

Висновок. Вода в природі без смаку, але в ній можна розчинити цукор, і вона стане солодкою (те ж саме про сіль...).

Фізкультхвилинка з ляльками.

А зараз всі закрийте очі, здогадайтесь що я буду робити? (Ллю воду з чайника в чашку).

Висновок: воду можна лити. Ще раз закрийте очі. (Капає водичка).

Висновок: вода може литися і капати. А у річках що робить вода? (Тече, біжить).
Давайте поговоримо з вами для чого потрібна вода? (Мити посуд, прибирати, для обігрівання приміщення, пити воду, варити їсти...).

-Послухайте вірш :

Якби на всьому світі не стало вмить води

І висохли б всі річки, озера і ставки

Тоді б не падав білий сніг, не капав дощ

Ніхто з гори на санках кататися б не зміг

Якби на всьому світі не стало вмить води

Пожовкли б городи, загинули б сади.

В морях, в океані загинули б кити

Щоб чиста та цілюща вода була завжди

Ми її повинні берегти.

Вихователь. Про що цей вірш? Так що б сталося, якби пропала вода?

(Припущення дітей). Як добре, що у кранах у нас є чиста, прозора, холодна та тепла вода. І для того щоб вона завжди була у нас, її треба берегти. А як?

Розкажемо ляльці Ніні про воду і пограємо у гру, яка називається «Кому і для чого потрібна вода?». Я буду називати предмети, якщо для них потрібна вода, ви плескаєте в долоні, якщо ні – мовчите. (Дереву, тарілці, людині, квітці...).

Вихователь. От і визначили ми що вода потрібна всім живим істотам щоб жити, предметам неживої природи потрібна щоб їх мити, тримати в чистоті, тому з водою треба дружити, берегти її.

Заклучна частина. Творча робота. Намалюємо для Сашка де живе водичка.

Діти малюють на крапельках «різну» воду (струмок, озеро, водоспад, і т.д.)

- Які ви молодці, підніміть кожен свою крапельку, подивіться який у нас рясний дощик іде в нашій групі.

Заняття закінчується.

Розділ II

2.1. Дидактичні ігри по сталому розвитку

З використанням покидькового матеріалу (кришки)

Дидактична гра «Кольорові овочі — фрукти»

Мета: закріпити вміння дітей називати основні ознаки овочів і фруктів за формою та кольором; формувати вміння викладати овочі та фрукти за схемою у вигляді мозаїки з кришок; розвивати дрібну моторику пальців рук, окомір; виховувати посидючість і фантазію.

Попередня робота: збір кришок від пластикових пляшок.

Обладнання: пластикові кришки різного кольору, зображення овочів і фруктів (див. додаток 1 на с. 54).

Хід гри

Дітям пропонують вибрати малюнок, назвати овочі чи фрукти та розкласти кришки відповідно до схеми у вигляді мозаїки.

Ускладнення: діти виготовляють тематичні картини.

Дидактична гра «Мюнхаузен — тир»

Мета: закріпити вміння дітей потрапляти кришкою такого самого кольору в пробку, підвішену на нитці; розвивати окомір, дрібну моторику пальців рук; виховувати влучність.

Обладнання: пластикові кришки, дерев'яний каркас.

Хід гри

Діти по черзі беруть пластикову кришку будь-якого кольору, потім нею збивають кришку, яка висить на нитці такого самого кольору. Перемагає той гравець, який найбільшу кількість разів влучить у кришки відповідного кольору.

Ускладнення: діти збивають кришки різними предметами.

Дидактична гра «Повітряний кришкбол»

Мета: формувати знання дітей про вид спорту — футбол; розвивати дихання під час дмухання у трубочку з коктейлю та окомір під час забиття кришки у ворота суперника; виховувати вміння працювати в команді.

Обладнання: коктейльні трубочки, пластикові кришки, ігрове футбольне поле.

Хід гри

За допомогою жеребкування обираються дві команди учасників. Потім кожен гравець команди по черзі намагається «задути» кришку у ворота суперника. Перемагає команда, на рахунку якої більше «задутих» голів.

Ускладнення: змінюються правила гри.

Дидактична гра «Кришки в банку»

Мета: вправлятися в добиранні кришок за кольором до відповідної банки; розвивати вміння розрізняти кольори; виховувати зосередженість.

Обладнання: пластикові кришки різних кольорів і банки відповідно до кришок кольорів.

Хід гри

На початку гри кришки всіх кольорів змішуються. Дитина вибирає відповідний колір. За сигналом вихователя діти починають збирати кришки відповідно до банки свого кольору. Перемагає дитина, яка збрала тільки кришки свого кольору та зробила це швидше за інших.

Ускладнення: збільшити кількість кольорів.

Дидактична гра «Шашки»

Мета: закріпити вміння гри в шахи; розвивати кмітливість; виховувати повагу до суперника.

Обладнання: шахова дошка, великі пластикові кришки двох кольорів.

Хід гри

Діти грають у шашки за правилами.

Дидактична гра «Збережи нас»

Мета: закріпити знання про тварин, їхній спосіб життя, харчування; розвивати дрібну моторику пальців рук, увагу, мислення; викликати бажання турбуватися про них; формувати гуманне ставлення до тварин.

Обладнання: тварини — іграшки, виготовлені з покидькового матеріалу (кришки), кружечки-оцінки за відповіді дітей.

Хід гри Педагог показує іграшку — тварину й запитує: «Хто це, де живе, що їсть?». За правильну відповідь роздає кружечок-оцінку. У кінці підраховуються кружечки в кожній дитини. Ставить запитання: «Як би ви могли допомогти тваринам, особливо взимку?». Дитина, яка дала відповідь, отримує додаткову фішку — бал. Хто зібрав найбільше балів, отримує перемогу.

Ускладнення: вихователь пропонує дітям створити хатинки для звірів із покидькового матеріалу.

Дидактична гра «Народні символи»

Мета: формувати уявлення про природу рідного краю, зокрема золоту квітку сонях як народний символ нашої держави; продовжувати ознайомлювати дітей із прекрасним, яке приховано у звичайних речах, що нас оточують (пластикові кришки); розвивати дрібну моторику пальців рук, вміння й бажання перетворювати їх на корисні речі; закріпити основні кольори; розвивати фантазію, уяву, творчість.

Попередня робота: збирання покидькового матеріалу (пластикові кришки).

Обладнання: пластикові кришки, ескіз соняха.

Хід гри Вихователь пропонує розглянути зображення народних символів України та назвати їх.

Після чого обирають символ, що сподобався найбільше, та разом із вихователем викладають його за поданим ескізом.

Ускладнення: вихователь пропонує кожній дитині індивідуально викласти народний символ із покидькового матеріалу.

Дидактична гра «Символи мого міста»

Мета: розкрити уявлення про символи міста та країни загалом; учити дітей правильно називати державні символи; учити добирати необхідні пластикові кришки потрібного кольору, розвивати уявлення про колір уміння називати його розповісти про значення кольору на символах, формувати стійкий інтерес до державних символів: виховувати патріотизм, національну свідомість, повагу до державних символів.

Попередня робота: збирання покидькового матеріалу (пластикових кришок).

Обладнання: покидьковий матеріал (пластикові кришки), ескіз герба чи прапора вашого населеного пункту.

Хід гри Вихователь просить дітей назвати державні символи України та міста. Після чого пропонує колективно викласти герб міста.

Ускладнення: вихователь пропонує дітям викласти прапор України з пластикових кришок.

Дидактичні ігри з використанням паперу

Дидактична гра «Створи картинку»

Мета: удосконалити вміння створювати сюжет або композицію, використовуючи всь площу аркуша, з обрізків кольорового картону; розвивати творчу уяву, фантазію; виховувати ошадливе ставлення до паперу.

Обладнання: аркуші паперу формату А4, оздоблені рамкою, обрізки паперу у файлах (добра: за змістом), велика картина для зразка, виготовлена з обрізків журналів, обрізки з журналів.

Хід гри

Вихователь повідомляє дітям, що під час роботи з папером залишилось багато обрізків, і як можна ще використати.

Діти розглядають зібрані обрізки, фантазують на тему «На що схоже?» (метод ТРВЗ).

Вихователь роздає аркуші з рамками для створення на них сюжету або композиції, обрізи у файлах.

Діти створюють картину, викладаючи самостійно на них обрізки.

Ускладнення: створити картину на вільну тему.

Дидактична гра «Водиця-чарівниця»

Мета: формувати знання дітей про використання водних ресурсів із метою вироблення електроенергії; поглибити уявлення про те, що забруднення водою шкідливо впливає на кругообіг води у природі, виникнення повені; привчати до бережного ставлення до водою і раціонального використання електроенергії; розвивати допитливість, спостережливість; виховувати бажання не забруднювати водоюми.

Обладнання: макет електростанції, предметні й сюжетні картинки, сміттєві відходи, фільтр.

Хід гри Вихователь повідомляє про ситуацію, коли не стало світла. Відбувається уявна подорож до електростанції. Вирішення проблемної ситуації. Трапилося лихо: засмітилися фільтри, надходить повінь. Вихователь пропонує вирішення проблеми: почистити фільтри. Діти прибирають сміття і складають його до сміттєвих пакетів.

Вихователь пропонує зробити комплімент чистій воді (прозора, чиста, сяюча, світла).

Ускладнення: дібрати спільнокореневі слова. — Електрика. (Електричний, електростанція, електричка.) — Вода. (Водний, водяна, водичка, водяний.) Придумати дієслова. — Електростанція. (Дає світло, гріє, працює.)

Дидактична гра «Чарівний млинок»

Мета: розширити й поглибити уявлення дітей про історичне минуле використання води в Україні; закріпити знання дітей про людей, які працюють у млині, переробку зернових культур на продукти харчування.

Обладнання: макет млина, зерно пшениці, борошно, насіння соняшнику, олія.

Хід гри Розгляд макета млина: діти розповідають, із чого складається млин і для чого що потрібно.

Діти порівнюють різні види млинів на ілюстраціях. Обігрують діалог мельника й відвідувача.

Ускладнення: педагог роздає ілюстрації (насіння соняха, сонях, олія, зерно, борошно, хліб), потрібно придумати прізвища від слова млин...

Дидактичні ігри з використанням дисків

Дидактична гра «Капітошка»

Мета: уточнити й розширити уявлення дітей про сніг; допомогти дітям зрозуміти, чому в разі зміни температури сніг змінює свої властивості; розвивати мислення й інтерес до зимових явищ, до неживої природи; виховувати бережне ставлення до ресурсів природи.

Попередня робота: бесіда про зиму та зимові явища.

Дослід: властивості снігу.

Обладнання: картки із зображенням різних станів води (водоспад, річка, калюжа, лід, снігопад, хмара, дощ, пара, сніжинка, крапля, град), чотири картки із зображенням чотирьох пір року.

Хід гри Діти вибирають одну дитину — Капітошку, який має бути ведучим гри, ідуть хороводом за ведучим навколо розкладених по колу карток. На картках зображено різні стани води (водоспад, річка, калюжа, лід, снігопад, хмара, дощ, пара, сніжинка, крапля, град тощо).

Під час руху по колу вимовляються такі слова:

Ось і настало літо. Сонце яскравіше засвітило, Стало спекотніше припікати, Де сніжинку нам шукати?

З останнім словом усі зупиняються. Ті, перед ким розташовуються потрібні картинки, повинні їх підняти й пояснити свій вибір.

Рух продовжується зі словами: Нарешті прийшла зима: Зима, завірюха, холод.

Виходьте погуляти. Де сніжинку нам шукати?

Знову вибирають потрібні картинки й пояснюють вибір.

Ускладнення: лежать 4 обручі із зображенням чотирьох пір року. Діти повинні рознести свої картки за обручами, пояснивши свій вибір. Деякі картки можуть відповідати кільком порам року. Висновок роблять, виходячи з відповіді на запитання: «У яку пору року вода в природі може перебувати у твердому стані?». (Зима, рання весна, пізня осінь.)

Дидактична гра «Здмухни метелика»

Мета: закріпити уявлення дітей про квіти весняного циклу; учити називати кольори та їх відтінки; формувати в дітей правильність мовленнєвого дихання; сприяти розвитку голосу; розвивати глибокий вдих; удосконалювати вміння дітей берегти ресурси (вторинне використання).

Попередня робота: збір дисків.

Обладнання: компакт-диски.

Хід гри Вихователь пропонує дітям розглянути квіти, зображені на дисках.

Вихователь читає вірш:

Я біжу, біжу по гаю,

Я метелика впіймаю.

А метелик не схотів, Геть від мене полетів.

Полетів він на лужок, Заховався між квіток.

Я іду, іду, іду — Метелика не знайду.

Діти саджають метелика на квіточку і здмухують його.

Ускладнення: дібрати метелика за кольором квіточки.

Дидактична гра «Сонечко»

Мета: збагатити знання дітей про характерні особливості комах; розвивати дрібну моторику пальців рук, координацію рухів, концентрацію уваги; виховувати бережне ставлення до комах.

Попередня робота: збір дисків вихователем.

Обладнання: компакт-диски, катушка з ниток.

Хід гри Вихователь пропонує дітям послухати вірш.

Сонечко

Два сонечка я знаю:

Мов куля золота,

Одне у небі сяє,

А друге ось літа.

За сонечком маленьким

Біжу я навпростець.

Ловлю його у жменьку,

Мов сонця промінець.

— Боятися не треба,

Лети собі у світ

І сонечку на небі

Мій передай привіт.

У грі бере участь два гравці. По команді вихователя діти починають намотувати катушку. Хто швидше намотав нитку, той і переміг.

Ускладнення: придумати загадку про жука-сонечко.

Дидактична гра «Як мишка з поросятком шукали друзів у лісі»

Мета: закріпити знання дітей про диких і свійських тварин; учити класифікувати тварин за місцем мешкання; активізувати словниковий запас із теми; розвивати вміння міркувати, робити висновки, висловлювати свої думки у формі діалогу; виховувати бережне ставлення до тварин.

Обладнання: тварини з дисків, картинки із зображенням лісу, будинків свійських тварин, схема для виготовлення тварини з диску (див. додаток).

Хід гри Вихователь пропонує дітям розглянути тварин, які лежать на столі.

Вихователь. Чи можуть ці тварини жити разом? Подивіться, ось будинки цих тварин.

Кого й куди розселити, я не знаю. Допоможіть мені. (Діти знаходять будинки диких і свійських тварин.) Діти, а чи всі тварини можуть бути друзями? Може, хтось когось боїться або ворогує з ним? (Діти дають відповіді.)

Ускладнення: придумати подорожі до екзотичних тварин.

Дидактична гра «Чарівне дерево»

Мета: закріплювати знання дітей про пори року, сезонні явища певної пори року (узимку — холодно, морозно, іде сніг, з'являється крига; навесні — пригріває сонце, тане сніг, з'являється листя на деревах, зацвітають квіти; улітку — спекотно, активне життя комах, дозрівають ягоди; восени — жовтіє й опадає листя, часто ідуть дощі, у лісі з'являються гриби); розвивати вміння спостерігати, логічно мислити; розвивати пізнавальні процеси, пам'ять, зорову й слухову увагу, дрібну моторику пальців рук; сприяти активізації зорових функцій: сприймання, простежування, орієнтація на площині (угорі — унизу, праворуч — ліворуч, посе-редині); виховувати вміння дітей берегти ресурси.

Попередня робота: бесіди про пори року, розглядання картин, настільно-друковані ігри «Пори року», відгадування загадок, збирання дисків для гри.

Обладнання: дерево з дисків, картинки із зображенням пір року та їх явищами.

Хід гри На дошці розташовують дерево з дисків. Дітям роздають картинки з порами року. Діти знаходять відповідні картинки та предмети, називають їх, описують сезонне явище, закріплюють на дискове дерево. Щоб дітям легше було відгадувати, можна використовувати загадки та вірші.

Ускладнення: гру можна проводити у формі бесіди, застосовуючи методи «Знайди зайву картинку», «Відгадай картинку за описом». Для дітей, які не розмовляють, пропонується показувати картки, які називає педагог.

Сюжетно-рухливі ігри зі сталого розвитку

Сюжетно-рухлива гра «Збережемо ліс чистим» (для молодшого дошкільного віку)

Мета: удосконалювати знання дітей про природу, як її зберегти; вправляти у навичках бігу; заохочувати рухову активність дітей; розвивати спритність, уважність, працьовитість; виховувати необхідність дотримуватися ігрових правил.

Обладнання: обгортки від цукерок, зображення дерев (дуб, береза, ялинка), пеньочки, відерця для сміття.

Хід гри На початку гри діти розглядають лісову галявину, дерева на ній (дуб, береза, ялинка). Діти помічають, що дерева сумні. Хтось забруднив лісову галявину, розкидав обгортки від цукерок.

Вихователь разом із дітьми вирішують допомогти ї зібрати сміття. Вихователь пояснює правила гри. Діти з певної лінії біжать до галявини, беруть по одному папірцю, повертаються, викидають папірець у відерце. Гра закінчується завершується тоді, коли всі папірці зібрано і ліс буде чистим.

Ускладнення: під час гри можна використати 2—3 види сміття (пластик, пакети, банки) та сортувати його й різні відерця.

Музично-дидактична гра «Личко та водичка» (для молодшої групи)

Мета: формувати в дітей вміння уважно слухати музику, передавати рухами характер музики, розрізняти темп і динаміку; розвивати ритмічний слух, творчу уяву; узагальнити знання дітей про бережне використання води під час умивання або купання.

Попередня робота: вивчення поспівок про водичку. Обладнання: фонограма пісні «Люда митися не хоче» (сл. Г. Бойка, муз. Н. Шевченко), ілюстрації із зображенням дій, що пов'язані з використанням води, лялька у ванночці.

Хід гри Музичний керівник пропонує дітям пригадати пісню «Люда митися не хоче». Прослухавши пісню, діти визначають характер, темп, динаміку пісні. Музичний керівник проводить бесіду про дбайливе використання води в житті та збереження її в разі повсякденного використання.

Музичний керівник пропонує дітям виконати рухи відповідно до змісту пісні.

Я купатись в ванні буду. Покупаю ляльку Люду.

В неї пальчики зелені, В неї носик у варенні.

(Діти імітують купання ляльки в іграшковій ванночці.)

Люда митися не хоче, Плаче: «Мило зайде в очі!».

Людо, Людочко, сідай, Тільки очі закривай. (Діти заплющують долонями очі.)

Ускладнення: музичний керівник виконує різні пісні про воду, діти відгадують назву пісні та розповідають, як можна дбайливо використовувати воду.

Гра «Сніжинки»

Мета: розвивати музичний ритм, слух, пам'ять; узагальнити знання дітей про заощадження й повторне використання паперу; розвивати дрібну моторику пальців рук, точність рухових дій.

Обладнання: старі газети та журнали, кошик для складання сніжок, пісня «Гра зі сніжками» (муз. Ю. Михайленко).

Хід гри: Діти утворюють коло, після чого музичний керівник пропонує їм пограти зі сніжками, зробленими з вати.

Ми зі сніжками танцюєм (підіймають руки вгору), Бо настав зимовий час.

Ми швидесенько тупцюєм (тупотять ніжками), Щоб не змерзли ніжки в нас.

Музичний керівник роздає сніжки з паперу, пояснює дітям, що папір можна використовувати повторно, ще й гратися з ним.

Ми додолу покладемо (кладуть сніжки на підлогу) Сніжки легкі і пухкі, Та й побігаєм навколо (кружляють навколо сніжок), Як сніжиночки легкі.

А тепер за спину треба Наші сніжки заховати (ховають сніжки за спину), Потім кинемо до неба, Хай летять вони, летять (підкидують угору).

Із завершенням пісні діти підкидують сніжки вгору, під веселу українську мелодію збирають сніжки в кошик.

Ускладнення: під музику діти прикрашають сніжки візерунками.

Сюжетно-рухлива гра «Збирання макулатури» (для середнього та старшого дошкільного віку)

Мета: узагальнити знання дітей про ощадливе використання паперу, його повторне використання; вправляти дітей у прорізанні через обруч боком, ходьбі по ребристій дошці; виховувати необхідність дотримуватися правил гри.

Обладнання: аркуші старих газет, журналів, обручі на стійці, ребриста дошка.

Хід гри Діти шикуються у дві колони біля стартової лінії. Проводиться бесіда про те, що старі газети й журнали можна не викидати, а використати ще

раз, наприклад, для гри, для аплікації, для оригамі. Також можна папір збирати і здавати на макулатуру, щоб із нього виготовили щось інше.

Вихователь пояснює правила гри. Діти по черзі беруть аркуш газети, пролазять в обруч боком, ідуть по ребристій дошці та складають їх на столі один на інший. Виграє команда, яка швидше виконає завдання.

Ускладнення: для гри можна використовувати кілька видів паперу, який діти будуть сортувати на 2—3 купки.

Сюжетно-рухлива гра «Паперові пампушки» (для середнього та старшого дошкільного віку)

Мета: удосконалювати знання дітей про повторне використання паперу, його заощадження та зберігання; поліпшувати точність і швидкість рухових дій; формувати наполегливість під час досягнення ігрової мети, прагнення до якісного виконання руху; виховувати працелюбність і бажання економно використовувати папір.

Обладнання: аркуші з газет чи журналів, 2 підноси, 2 столики.

Хід гри На початку гри діти розглядають купку зі старих газет і журналів. Проводиться бесіда про використаний папір, старі газети, журнали. Папір можна здавати на макулатуру та використовувати повторно. Так можна зберегти ліс, дерева. Із папером можна ще й гратися. Вихователь пропонує дітям стати кухарями й випікати пампушки. Для того щоб зробити з паперу кульку, його потрібно зім'яти.

Вихователь пояснює правила гри. Діти поділяються на дві групи. Від лінії старту біжать по одному до столу, беруть аркуш, роблять із нього кульку («пампушку») та складають на піднос.

Повертаються, передають естафету наступному гравцеві. Виграє та команда, яка швидше і більше наробила «пампушок».

Ускладнення: під час гри можна додати кілька рухових дій.

Сюжетно-рухлива гра «Купа сміття» (для середнього та старшого дошкільного віку)

Мета: удосконалювати знання дітей про забруднення навколишнього світу, про сміття, його види, прибирання та використання; поліпшувати рухову координацію та фізичні якості (спритність, витривалість); вправляти у вмінні стрибати через обручі на двох ногах; розвивати моторні навички дітей, зокрема влучність; виховувати бажання утримувати в чистоті свій дім і навколишній світ.

Обладнання: 4 баки для сміття, різні види сміття (папір, пластик), 4 обручі для стрибків.

Хід гри На початку гри діти оглядають купу зі сміттям (старі газети, журнали, пляшки, обгортки від цукерок), називають види сміття, а також як його посортувати.

Вихователь пояснює правила гри. Діти шикуються у дві колони біля лінії. Одна колона обирає сміття з пластику, а інша — з паперу. Діти біжать до купи сміття по одному, беруть щось одне й несуть до певного бака (пластик — у синій бак, папір — у зелений бак), перестрибуючи через два обручі на двох ногах,

повертаються назад, передають естафету наступному учаснику та стають у кінець колони. Гра завершується тоді, коли всю купу сміття розподілять по баках.

Після завершення гри діти перевіряють, чи всі діти правильно розподілили сміття.

Ускладнення: дітей можна поділити на 3—4 колони та використати більше видів сміття.

Сюжетно-рухлива гра «Хворі іграшки» (для старшого дошкільного віку)

Мета: узагальнити знання дітей про важливість заощадження іграшок, про те, що їх потрібно берегти, не ламати, лагодити; удосконалювати точність і швидкість рухових дій; вправ - ляти дітей у бігу й підлізанні; формувати вміння виконувати ігрові дії послідовно, по черзі, не порушуючи правил.

Обладнання: дві дуги, чотири обручі, іграшки, що потребують ремонту, та запчастини до них (машини та колеса).

Хід гри Діти знаходять коробку. Відкривають і бачать там іграшки (машини). Вихователь пропонує з ними погратися, подивитися, що з ними не так. Діти помічають, що в машин не вистачає коліс. Вихователь пропонує їх полагодити.

Діти шикуються у дві колони на лійці старту. Вихователь пояснює правила гри. Діти по черзі біжать, підлізають під дугу, підбігають до коробки з машинами, беруть одну, біжать далі до обруча, шукають запчастину, ремонтують, кладуть машину на стіл, повертаються до колони, передають естафету та стають у кінець колони. Виграє та команда, яка швидше та більше полагодить машин. ***Сюжетно-рухлива гра «Паперові сніжки»*** (для старшого дошкільного віку)

Мета: узагальнити знання дітей про заощадження та повторне використання паперу; розвивати дрібну моторику пальців рук, окомір, точність рухових дій; виховувати командний дух, прагнення до перемоги.

Обладнання: старі газети, журнали.

Хід гри З дітьми проводять бесіду про використання паперу та збереження лісу. Потрібно підвести дітей до того, що папір не лише можна використовувати повторно, а й гратися з ним. Вихователь пропонує дітям пограти в сніжки. А сніжки можна зробити з непотрібного паперу.

Діти поділяються на дві команди. Кожна дитина бере аркуш паперу, однією рукою зминає папір у кульку (сніжку). Залу ділять сіткою на дві половини. За сигналом команди перекидають сніжки через сітку. Потім беруть знову сніжки і знову перекидають. За сигналом вихователя гра зупиняється. Виграє та команда, на території якої залишилось менше сніжок.

Ускладнення: сітку можна піднімати вище або нижче.

2.2. Дидактичні ігри в природі

(для дітей старшого дошкільного віку)

Порівняй і знайди

Вихователь вносить до кімнати кошик з різним рослинним матеріалом. Дитина має дістати якийсь предмет, а потім знайти його зображення на заздалегідь підготовлених таблицях (малюнках, картках).

До кошика можна покласти листочки, гілочки, насіння, шишки, жолуді, квіти, плоди тощо.

Ускладнення. Зображення на таблицях (малюнках, картках) залишити чорно-білим і запропонувати дітям не тільки знайти в кошику певний об'єкт, а й розфарбувати його зображення.

Усе побачити, нічого на забути

На стіл покладено десять предметів, зібраних дітьми під час прогулянки до лісу. Протягом однієї хвилини малюки їх розглядають. Потім усе це накривають серветкою, а учасники гри з пам'яті називають та описують те, що під нею лежить.

Якщо діти успішно впораються із завданням, можна деякі предмети поміняти місцями або додати інші. Діти мають визначити, які відбулися зміни.

Ускладнення. Можна запропонувати дітям, зав'язавши їм очі хустинкою, визначити предмети на дотик.

Таємничий ліс

Запропонувати малим намалювати сюжет на «лісову тематику». Не варто обмежувати їхню фантазію. Після завершення роботи вихователь складає список усіх звірів, птахів, рослин, зображених на дитячих малюнках, особливо звертаючи увагу на повторюваність якихось об'єктів. Наприклад, було намальовано сім білок, трьох зайців, десять беріз тощо.

Під час екскурсії до лісу діти пересвідчуються, чи справді там так часто трапляється те, що вони зобразили на своїх малюнках, з'ясовують, що трапляється частіше, що рідше, чого взагалі в лісі не побачили, про що забули. З дитячих малюнків на тему «Ліс моєї фантазії» бажано підготувати виставку.

Пташина розмова

Під час прогулянки лісом діти слухають голоси птахів, намагаються впізнати пташок по їхньому співі. Вихователь пропонує визначити, чи відрізняються голоси великих і малих пташок; подумати, якої пори року пташки співають найголосніше, а коли їхнього співу майже не чути. Діти розбиваються на групи по двоє-троє. Їм пропонують побути якийсь час пташиними перекладачами. Дошкільнята уважно дослухаються до «розмов» пташок, а потім розповідають іншим почуте: що одна пташка сказала іншій, чому в них виникла суперечка, які новини вони повідомили іншим мешканцям лісу.

Звуки лісу

Змагання. Кожна дитина протягом обумовленого часу намагається почути й розпізнати якнайбільше звуків лісу. За кожний почутий звук учасник змагання отримує бал.

Наприклад: подув вітер, голоси птахів, звірів, дзюрчання, плюскіт води (струмка, водограю, річки), дзижчання комах, звуки виникають внаслідок діяльності людини (робота різних механізмів, звуки транспорту, людські голоси тощо).

Сприймаємо звуки

Діти повинні якомога точніше описати почуті звуки. Щоб краще їх сприймати, можна навіть лягти на землю (якщо дозволяють погодні умови) або притулитися вухом до стовбура дерева й зосередитися, заплющивши очі.

Відтворюємо звуки

Тепер спробуємо відтворити окремі звуки, а також створити нові (можна стрибати, повзати, терти шматком кори по стовбуру дерева, ламати сухі гілки та палиці, бігати, підкидаючи листя ногами, шурхотіти ним тощо). Дітям пропонують порівняти звуки природи і ті звуки, які створені людиною. Які звуки вони хотіли б слухати частіше? Чому?

Моє дерево

Дітям під час прогулянки пропонують обрати дерево або кущ, які їм найбільш до вподоби. Вони повинні уважно дослідити, вивчити «своє» дерево на дотик, на запах, форму і структуру кори.

Потім діти розповідають, які особливості притаманні об'єктам їх спостереження (наявність дупла, пташиних гнізд, ходів, зроблених комахами, ушкоджених гілок...), а також продовжують дослідження, з'ясовуючи, кому належить гніздо, які комахи живуть під корою, виявляють «сусідів» свого дерева.

Наприкінці прогулянки дітям пропонують скласти невеличкі розповіді про життя «їхніх» дерев у лісі.

Послухай «серце» дерева.

Дерево – це жива істота. Воно дихає, відпочиває, п'є, його «кров» - сік циркулює так, як і наша. Ритми його серця ледве чути, переривчасті, але вони підтримують його життя. Найкращий час, коли можна почути «серце» дерева, рання весна, коли дерево посилає перші імпульси до крони, стимулюючи розвиток бруньок, коли починається рух соку.

Виберемо дерево близько 15 см у діаметрі з жорсткою корою. (Листяні дерева більше придатні для ролі «пацієнта», ніж хвойні). Міцно притулимо до стовбура обраного дерева стетоскоп (уявимо, що слухаємо серце хворого). Можливо, доведеться змінити кілька місць на стовбурі, поки знайдемо потрібне і відчуємо биття «серця» дерева. Приклавши руку до свого серця, порівняємо його ритми з ритмами «серця» дерева.

Музей природи

Під час прогулянки до лісу запропонувати дітям пильніше приглядатися до довкілля, звертаючи їхню увагу на речі, на перший погляд, непомітні, звичайні. Дошкільнята мають зібрати кожен до свого кошика різний природний матеріал, який здався їм особливим, незвичайним за формою, структурою, забарвленням. Наприклад, кольорові камінці, шматочки кори, фрагменти коріння, сухі квіти, плоди тощо.

Під час роботи з цим матеріалом у дитячому садку даємо простір дитячій фантазії, а вона буває у дітей і справді нестримною: шматок коріння стає казковим оленем, фрагмент кори – гірським або космічним краєвидом і багато, багато чого іншого. Діти повинні пояснити, що це за матеріали, з якими вони працюють, звідки вони взяли? Що з ними було б, якби вони залишилися в лісі? Наприкінці заняття малюки влаштовують виставку «Музей природи». Природний матеріал можна доповнювати (домальовувати, розфарбовувати, з'єднувати тощо) для створення задуманого образу. Потрібні матеріали: нитки, ножиці, фарби, картон, пластилін. Ось, наприклад, які вироби стали експонатами нашого музею природи.

Тварина, птах, комаха

На прогулянці в лісі діти спостерігають за тваринами, птахами, комахами, відзначають особливості їхнього пристосування до умов навколишнього середовища, імітують голоси мешканців лісу, їхні рухи. Пропонуємо дітям пограти в гру «Тварина, птах, комаха». Діти стають півколом. Ведучий (спочатку це може бути дорослий), вказуючи по черзі на кожного гравця, промовляє: «Тварина, птах, комаха, тварина, птах, комаха...» Той гравець, на якому ведучий спинився, має швидко назвати комаху. Якщо відповідь правильна, гра триває. Якщо відповідь, неправильна або назва повторюється, ця дитина вибуває з гри, залишаючи по собі «викуп» – фант ведучому. Фантом може бути будь-який предмет: сухий листочок, камінчик тощо. Гра триває доти, доки не залишиться один гравець. Він разом з ведучим розіграє, що робити за кожний «фант». Наприклад, хтось має зобразити зайчика, інший застрекотати як сорока, пострибати як коник тощо.

Подорож хмарами

Під час прогулянки, на узліссі, посеред галявини запропонуйте вихованцям уважно подивитися на хмари, поспостерігати за ними якийсь час і пофантазувати, на що вони схожі. В дивовижних обрисах, які часто змінюються, можна побачити контури звірів, птахів, казкових героїв, чудернацькі споруди і багато іншого. Запропонуйте дітям скласти невеличку розповідь про свою подорож на диво-хмарці.

Компліменти природі

Запропонувати дітям зробити «комплімент» листочку, травинці, насініні. Наприклад, листочок – рятівник, травиця – комах захисниця тощо. Перемагає той, чий комплімент буде визнано найкращим.

Запропоновані екологічні ігри та завдання дають дитині змогу відчувати себе частиною природи, реагувати на проблеми, викликають бажання допомогти природі, захистити її від небезпеки.

2.3. Довготривалий проєкт в ЗДО «Город на підвіконні» (з досвіду роботи вихователя Шупарської Н.О.)

Актуальність проєкту: дошкільний вік саме час стати першовідкривачем і дослідником цього величезного світу. Ми дорослі на цьому етапі головні помічники. Адже саме від нашого схвального слова, допомоги і підтримки багато в чому залежить результат проєкту.

Однією з форм пізнання навколишнього світу є спостереження. Це складне пізнавальне заняття, тому що вимагає стійкої уваги і включає в роботу одночасно сприйняття, мислення і мова. Для розуміння об'єкта спостереження важливе значення мають знання дитини і його досвід. В процесі спостереження вихователь задає питання, пропонує уважно обстежити об'єкти спостереження, порівняти їх між собою.

Спостереження привчає дітей уважно придивлятися і помічати всі особливості, розвиваючи тим самим у них спостережливість і, отже, вирішуючи завдання інтелектуального виховання.

Участь дошкільника в проєктній діяльності сприяє систематичному засвоєнню дитиною знань, отриманих в результаті практичної діяльності і включеного спостереження. Логічно вибудована діяльність по догляду «за городом» дозволяє закласти основи планування, вміння ставити перед собою мету і досягати результату.

Створення городу на вікні сприяє розвитку допитливості і спостережливості у дітей, допомагає краще пізнати рослинне життя. Він здатний розширювати уявлення дітей про рослини як про живі організми, розповісти про умови необхідних для росту і розвитку, розвивати естетичні почуття, прищеплює бажання працювати і вміння бачити результат своєї праці.

Саме в дошкільному віці закладаються основи знань про цей цікавий світ, формуються уявлення про природу, її значення в житті кожної людини.

Екологічно компетентна особистість не тільки розуміє, а й відчуває серцем, що рослини і тварини – то живі істоти, які потребують, так само, як і люди, певних умов життя.

Город на підвіконні в дитячому садку сприяє розвитку допитливості і спостережливості в дітей, він допомагає краще пізнати життя рослин. Дана форма роботи дає можливість розширити уявлення дітей про рослини як живі організми, про умови, необхідні для їх росту і розвитку, розвивати естетичні почуття, уміння радіти красі вирощуваних рослин та результату своєї праці.

Тип проекту: дослідницький-пізнавальний.

Терміни реалізації проекту: січень-квітень.

Учасники проекту: діти середньої групи, батьки, педагоги.

Проблема: діти в недостатній мірі мають уявлення про рослини, про необхідні умови їх зростання; недостатньо розвинений інтерес до пізнавально-дослідницької діяльності.

Мета: залучити дітей в практичну діяльність з вирощування культурних і декоративних рослин, розвиток інтересу до дослідницької та дослідницької діяльності.

Завдання:

- ✓ Формувати інтерес до пізнавальної діяльності;
- ✓ Розширювати знання про умови росту рослин (світло, тепло, волога, ґрунт);
- ✓ Виховувати бажання доглядати за рослинами;
- ✓ Викликати бажання прикрасити територію дитячого садка результатом своєї праці (озеленення);
- ✓ Формувати партнерські відносини між педагогами, дітьми та батьками.
- ✓ Проект реалізується в кілька етапів, кожен з яких вирішує певні завдання.

Підготовчий етап:

Зібрали колекцію насіння, цибулинних рослин;

Підготували ґрунт, контейнери, знаряддя праці для посадки;

Зробили добірку інформаційного матеріалу про рослини;

Виготовили алгоритми догляду за рослинами;

Підготували «щоденник спостережень за ростом рослин».

Продуктивний (дослідницький) етап.

Діти спільно з вихователем садять цибулю, кріп, петрушку, чорнобривці;

Діти доглядають за рослинами;

Діти ведуть «щоденник спостережень»;

Педагоги складають збірник загадок, прислів'їв, приказок на тему «город» з дитячими малюнками;

Педагог з дітьми проводить досвід з цибулею, де спостерігається різниця росту і розвитку рослини в залежності від умов;

Діти, педагоги, оформляють «город» (огорожа, домашні тварини).

Заклучний етап.

Висадка декоративних рослин на клумби;

Створення фотовиставки з фотографіями всіх етапів проекту.

Форми взаємодії з сім'єю:

Оформлення городу (закупівля землі, виготовлення огорожі, придбання насіння);

Участь у спостереженні;

Допомога у висадці саджанців на ділянку і догляд за ними.

Продукти проекту: щоденник спостережень, картотека загадок, красива оформлена клумба на ділянці.

Результативність: діти мають уявлення про рослини, про необхідні умови їх росту; розвинений інтерес до пізнавально-дослідницької діяльності.

Практичний безцінний досвід

Цей проект сприяє освітньому процесу, розвитку дитячих навичок, прищеплює смак до дослідження, сприяє звичці колективної роботи. Турбота про зелених вихованців під відповідним напрямом вихователів приносить рясні плоди:

- збагачується активний словниковий запас та розвивається мова;
- удосконалюється пам'ять, адже діти вчать віршики, приказки та загадки, де згадуються знайомі овочеві культури;
- накопичуються математичні заняття, коли приклади складаються з урахуванням кількості рослин;
- розширюється кругозір вихованців;
- набувається досвіду з обміну інформацією.

Маленькі городники надовго запам'ятають цікаву та корисну діяльність.

У цьому проекті особливу увагу слід приділити правилам безпеки:

1. Вибрати надійне місце розташування, щоб не заподіяти шкоди активності малюків у кімнаті;
2. Грядки повинні повністю розміщуватися у відведеній зоні підвіконь;
3. Оскільки добрива використовувати не можна, необхідно придбати готовий ґрунт у садівницьких магазинах.
4. Треба подбати про достатній потік світла. Найкращий варіант – вікна, що виходять на південь або південний схід. Додаткове освітлення створюється за допомогою різноманітних, у тому числі й спеціальних ламп.
5. Для успішного проведення експерименту слід дотримуватись комфортного для рослин температурного режиму. Зелень буйно розвиватиметься у постійному теплі, допустимий мінімум – +17 градусів.

2.4. «Облаштування природного центру розвивального середовища»

(консультація для педагогів)

Природа є джерелом перших цінних знань та радісних переживань дитини, які здебільшого запам'ятовуються їй на все життя. Найсприятливішим періодом для виховання гуманного ставлення до природи є дошкільне дитинство. Саме в цей період у дитини формується цілісний образ світу, виникає бажання перевірити на власному досвіді ту чи іншу інформацію. Тож пошуково-дослідницька діяльність, догляд за рослинами й тваринами в живому куточку групового приміщення викликають у дітей неабиякий інтерес.

Щоб задовольнити дитячу допитливість у пізнанні навколишнього світу, педагогу потрібні терпіння, гнучкість мислення та знання індивідуальних особливостей кожного вихованця. Когось із дітей дуже цікавлять комахи, інших-як утворився пісок. Одні захоплюються зоряним небом, інші-світом рослин. Дорослий не в змозі відповісти на кожне запитання дитини. Тому його завданням є створити сприятливі умови та організувати в дошкільному закладі середовище для самостійного пізнання дитиною світу.

Передусім, варто надати дітям свободу для дослідження середовища, що їх оточує. Усі предмети в розвивальному середовищі мають бути доступні дитині, аби вона могла вільно брати їх до рук, обстежувати за допомогою органів чуття, маніпулювати ними без допомоги дорослих. Обмеження у вільній діяльності дитини слід мінімізувати, а всі прохання висловлювати чітко й послідовно.

Ефективність формування екологічної компетентності дитини великою мірою залежить від середовища, в якому відбувається її життєдіяльність. Еколого-розвивальне середовище широкому розумінні – це єдність природного, предметного, соціального та середовища внутрішнього »Я». Воно забезпечує набуття дитиною досвіду контакту з природним оточенням та спілкуванні з дорослими. Це неперервна, педагогічно зумовлена спільна діяльність дітей ,а також дітей і дорослих. У ній останні своєю поведінкою, щирою увагою, почуттями, словами навчають малюків взаємодіяти з природою.

Навколишнє середовище в якому розвивається дитина повинно бути різним: підтримувальним, насиченим, комфортним, розвивальним. Ефективність впливу довкілля на особистість дитини в дошкільному навчальному закладі залежить від здатності педагогічного колективу організувати комфортне еколого-розвивальне середовище.

Для розширення та збагачення **екологічного розвивального середовища** потрібно максимально задіяти його **традиційні та нетрадиційні складові**.

До традиційних складових належать:

Куточки природи.

Вони повинні відповідати віковим особливостям дітей.

В них знайомлять дітей з кімнатними рослинами, їх різну потребу в догляді, кількості тепла, світла і вологи; з об'єктами живих істот: акваріумними рибками, птахами, черепахами та догляду за ними.

Однією із форм екологічного виховання є короточасні та довготривалі спостереження за рослинами та об'єктами живої природи. Кожен об'єкт з куточка природи повинен сприяти екологічному вихованню дітей, бути орієнтованим на розвиток дитини, спонукати її до діяльності: пізнавальної, естетично-споглядальної, морально-ціннісної, практично спрямованої. З огляду на це

кімнатні рослини і тварини слід розташовувати на рівні очей малюка, щоб забезпечити доступ до них з усіх боків. Предмети огляду повинні бути привабливими на вигляд, мати чітко визначені місця зберігання.

Городи.

З молодших груп дітей привчають до праці на городі де знайомлять з різними видами городніх рослин; як садити та доглядати за ними. Під час праці на городі використовують такі форми роботи: індивідуальне доручення, колективну працю. Також діти спостерігають за ростом рослин, отримують задоволення під час збору урожаю, бачать результат своєї праці.

Квітники.

Починаючи з молодшої групи дітей знайомлять з різновидами рослин в квітнику ,спостерігають за їх ростом, милуються їх красою, навчаються висаджувати та доглядати їх. Використовують такі форми роботи як довготривалі, короткочасні спостереження, індивідуальні доручення, колективну працю, заняття-милування.

Екологічні стежини.

Що стосується екологічних стежин, то їх поділяють на два основні типи: ті, що влаштовані на території ЗДО, та ті, що розташовані в найближчому природному оточенні (лісі, парку, скверу). Екологічні стежини виконують пізнавальну, розвивальну, естетичну й оздоровчу функції. Найбільш ефективні форми роботи на екологічній стежині є цільові екскурсії, прогулянки, заняття-милування природою, бесіди.

До нетрадиційних складових належать:

Ділянка дотику.

Спеціально обладнано доріжка створена принципом збільшення жорсткості покриття. Складається вона з восьми послідовних секторів:

- трава
- дрібний пісок
- морські камінці
- кругла галька
- каштани
- ялинкові шишки
- уламки природного каменю
- пеньки.

Під час ходьби босоніж цією доріжкою відбувається подразнення біологічно активних точок поверхні ступні. У цьому полягає суть методики рефлектотерапії. Але ми не лише активізуємо рефлєкторні зони стопи та здійснюємо профілактику плоскостопості ,але розвиваємо у дітей позитивне, емоційно-ціннісне ставлення до природного довкілля.

Дослідницька ділянка.

Облаштується для проведення дослідів. Тут діти відкривають для себе таємниці росту рослин, ознайомлюються з властивостями піску, води, ґрунту, повітря; встановлюють взаємозв'язки об'єктів та явищ у природі.

Адже дослід-це крок до пізнання. Не потрібно давати дітям готові відповіді на їх запитання, потрібно пропонувати їм самим знайти відповіді на них. Саме дослідницька ділянка дає змогу створити для цього необхідні умови.

Альпійська гірка, штучне озеро – сприяє формуванню у дітей здатності помічати красу та емоційно відгукуватись на неї, дають можливість створити чудові умови для проведення хвилинок-милування.

Природнича лабораторія - має на меті проведення пошукової та експериментальної роботи в зимовий період.

Зимовий сад - у зимовому саду збирають велику кількість декоративних рослин, за якими доглядають діти. Тут створити умови для довготривалих спостережень за рослинами, усвідомлення залежності їхнього стану від правильного догляду. У зимовому саду діти отримують перші уроки доброти і відповідальності.

Екологічні стенди– ефективно використовувати в екологічно-просвітницькій роботі. Інформацію на цих стендах змінювати щосезону. Розміщувати на них цікаві пізнавальні та методичні матеріали як для педагогів так і для батьків.

Знаки заборони – розмістити по всій території ЗДО. Вони нагадують дітям правила природозбережувальної поведінки.

Важливою складовою розвивального середовища дошкільного закладу є спеціальні дидактичні матеріали та посібники. Оскільки таких матеріалів має бути багато, щоб задовольнити індивідуальні потреби кожної дитини, середовище доцільно розділяти на окремі центри розвитку. Це дає змогу підтримувати порядок у груповому приміщенні та спостерігати, яке заняття обирає кожна дитина. Спеціально підготовлені дидактичні матеріали центрів розвитку дають змогу кожній дитині сприймати нову інформацію, закріплювати набуті навички за допомогою різних органів чуття. Центри розвитку мають бути облаштовані в такий спосіб, щоб кожна дитина могла діяти самостійно та поступово звільнялася від опіки дорослого. Щоб підтримувати інтерес дітей до дидактичних матеріалів, їх необхідно періодично оновлювати протягом року.

Природний центр доцільно розмістити вздовж вільної стіни, на якій можна повісити календар природи, яскраві плакати та географічні карти тощо.

Основні складові наповнення природного центру.

Полиця з дидактичними матеріалами для самостійної діяльності.

Під час підготовки дидактичних матеріалів для самостійної діяльності дітей особливу увагу слід приділяти комплектності. Адже лише за умов наявності повного набору необхідних предметів, картинок, карток, дидактичні матеріали сприятимуть розвитку дитячої самостійності. Якщо ж хоча б одного складника з набору не вистачатиме, дитина змушена буде звернутися за допомогою до дорослого.

Якщо діти часто потребують допомоги дорослого у процесі роботи, це свідчить про те, що розвивальне середовище облаштоване не зовсім правильно.

Картинок у наборі має бути небагато, щоб підтримувати порядок і не «лякати» дітей об'ємом.

Для дітей молодшого дошкільного віку картинок або предметів у дидактичному матеріалі має бути 5-6 штук. Для дітей старшого дошкільного віку кількісний склад картинок або предметів у дидактичному матеріалі збільшують та відповідно ускладнюють комплектність.

Живий куточок.

Красиво оформлений живий куточок є окрасою групової кімнати, сприяє естетичному вихованню дітей. Це ніби **міні-лабораторія**. Де діти мають змогу щодня спостерігати за рослинами і тваринами. Коли дитина розуміє, що тварина потребує її уваги й піклування, а тендітна рослина засохне, якщо її не полити, вона стає іншою. Між нею та живим створінням зароджується таємничий зв'язок, який спонукає дитину діяти, навіть без втручання й допомоги дорослого. У такий спосіб дошкільники набувають більшої самостійності. Вони привчаються доглядати за тваринами та ладити з ними – не забувати щодня поїти й годувати тварин у однаковий час, утримувати клітки в чистоті й порядку.

Важливо пояснювати дітям, що тварина – не іграшка, а жива істота. Її життя залежить від того, кому вона належить.

Слід привчати дітей також до регулярного догляду за кімнатними рослинами в живому куточку. Адже кімнатні рослини мають оздоровче значення, поліпшують мікроклімат у груповій кімнаті, сприяють створенню позитивної енергетики в дитячому колективі. До того ж будь-яка діяльність у живому куточку дарує дітям винятково позитивні емоції.

Кімнатні рослини для розміщення в живому куточку слід добирати не надто вибагливі щодо умов утримання та догляду. Дуже важливо розповідати дітям про місце походження тих чи інших рослин, способи їх живлення, спонукати до старанного догляду за рослинами.

Цікавою й корисною формою роботи в живому куточку є залучення дошкільників до систематичних спостережень та порівнянь. Тому з появою нового листочка, бутона, квітки на рослині, що «мешкає» в живому куточку, варто запропонувати дітям намалювати з натури. Через деякий час порівняти рослину з малюнками і

обговорити разом, які зміни відбулися. Така робота стимулює спостережливість, уважність до деталей, сприяє формуванню в дітей сенсорних еталонів.

Дидактичні ігри з кімнатними рослинами доцільно використовувати під час ознайомлення дошкільників з величинами: широкий-вузький, великий-маленький (листя фуксії, традесканції); високий-низький (примула й бальзамін) тощо.

А ще дітям неабияк подобається знаходити й розглядати на сторінках книжок зображення рослин і тварин, які є в їхньому живому куточку чи на подвір'ї дитячого садка. Тож варто дібрати й розмістити в природному центрі цікаві ілюстровані книжки про природу, що відповідають певним вимогам, зокрема:

- містять достовірні відомості про природні явища та об'єкти;
- розкривають зв'язки та взаємозалежності між явищами природи у доступній дітям формі;
- містять виразні, реалістичні, високохудожні ілюстрації.

Міні-лабораторія.

Важливим чинником інтелектуального розвитку дітей є їхня самостійна пошуково-дослідницька діяльність, адже всі діти за своєю природою дослідники. Проведення дошкільниками дослідів у спеціально облаштованій міні-лабораторії цінне тим, що досліді мають вагому силу переконання. Сприяють максимальній активізації розумової діяльності дітей. У процесі проведення дослідів діти спостерігають, діють, мислять, навчаються самостійно робити висновки.

Для проведення лабораторного спостереження в груповій кімнаті головною умовою є якісний та кількісний підбір об'єктів для спостереження. Якісний підбір залежить від можливостей, а кількість об'єктів має бути обмежена, щоб дитяча увага не розсіювалася. Діти залюбки розчиняють, змішують, занурюють, фільтрують, рухають об'єкти тощо.

Організовуючи цю роботу, слід:

- урахувати вікові можливості дітей;
- забезпечувати дітей повним комплектом необхідного обладнання для проведення дослідів чи експериментів, навчати ним користуватися;
- навчати дошкільників презентувати результати проведення дослідів чи експериментів;
- забезпечувати вільний доступ дітей до дидактичних матеріалів та самостійної діяльності.

Поради щодо облаштування міні-лабораторії:

- міні-лабораторію доцільно облаштовувати недалеко від туалетної кімнати, аби дітям було зручно користуватися умивальником;

- поруч із міні-лабораторією має бути розміщений господарський куточок, у якому зберігаються фартушки, щіточки для змитання зі столу та підлоги, ганчірки тощо;
- обладнання та матеріали для проведення дослідів мають завжди бути в робочому стані;
- протягом року потрібно змінювати й поповнювати міні-лабораторії новими об'єктами.

Створення екологічно-розвивального середовищ ЗДО передбачає: краєзнавчий, країнознавчий, планетарний та космічний підходи.

Краєзнавчий підхід має забезпечити добірку природних об'єктів місцевості, де мешкають діти, та матеріалів про них: гербарії рослин найближчого природного оточення, зразки кори, плодів, ґрунтів, ілюстрації та репродукції картин, фотографії природних угруповань, найпоширеніших рослин і тварин їхні короткі характеристики, цікаві особливості поведінки.

Країнознавчий і планетарний підходи передбачають наявність найпоширеніших об'єктів з різних природних зон України, а також з інших куточків нашої планети (мешканці морів, пустель, тундри), їх описів.

Наприкінці молодшого дошкільного віку бажано використовувати в роботі з дітьми карту, глобус, ілюстрації з зображенням об'єктів космосу та відомості про них. Усе це дасть змогу дорослим збагатити, зробити цікавішими та змістовнішими розповіді, бесіди, досліди, дидактичні ігри, а дітям поступово набувати знання про багатоманітність світу Природи.

Отже, використовуючи численні методи й прийоми для ознайомлення дошкільників зі світом природи, належно облаштовуючи розвивальні осередки в групі для самостійної пошуково-дослідницької діяльності дітей, педагог допомагає кожній дитині пізнати саму себе, зрозуміти, що все живе на планеті має час для існування, своє продовження у часі та певні особливості розвитку. Діти отримують початкові знання з географії, біології, метеорології, анатомії, екології. Крім цього, мають змогу усвідомити, що людина є не стороннім спостерігачем за природою, а її невід'ємною складовою.

Хочеться закінчити словами вченого Яна Амоса Коменського

«Учити треба так, що люди, наскільки це можливо, набували знань не з книжок, а з неба, і з землі, з дубів і буків, тобто знали та вивчали самі об'єкти, а не лише чужі спостереження та відомості про них».

Розділ III. Робота з педагогами

3.1. «Проектна діяльність дошкільника»

(Консультація для педагогів)

Як показує практика, в останні роки збільшилась кількість дітей, які не бажають йти до школи. Це свідчить про те, що у них різко знизилась мотивація до процесу набуття знань. В зв'язку з цим актуальною стає необхідність введення в зміст освіти дошкільників пошукової діяльності, яка потребує використання знань і вмінь в новій для них ситуації, для вирішення нових проблем.

Використання технології проектування як однієї із форм пошукової діяльності, дозволяє ефективно вирішити важливі задачі розвитку творчих здібностей дошкільників. За визначенням В. Роттенберга, пошукова діяльність – це активна поведінка (розвиток думки, фантазії, творчості) в умовах невизначеності. Така діяльність стимулює внутрішній розвиток дитини і в якійсь мірі впливає на особистість в цілому.

Сучасний психолог Д.І. Фельдштейн, досліджуючи особливості взаємовідношення світу дорослих і світу дітей, прийшов до висновку: нові форми співтворчості, співпраці дозволять знайти джерело не тільки емоційно насичених переживань, але й розвитку (при збереженні індивідуальності кожного суб'єкту культури).

І таким джерелом може стати творчий проект, сутність якого – свобода його учасників в вираженні суб'єктивної думки, в виборі як змісту діяльності, так і засобів вирішення проблеми.

Проектна діяльність дошкільника розвивається поетапно, при безпосередній участі і підтримці дорослого.

В процесі проектування дитина може виступати як замовник або виконавець і безпосередній учасник від зародження ідеї до отримання результату, а також експерт.

Характер участі дитини в проектуванні постійно змінюється. Так, в молодшому дошкільному віці вона переважно спостерігає за діяльністю дорослих; в середньому – епізодично бере участь і освоює роль партнера; у старшому – переходить до співпраці.

В віці від 3,5 – 4 до 5 років проектна діяльність формується на наслідувально-виконавському рівні. Відсутність життєвого досвіду, недостатній рівень розвитку інтелектуально-творчих здібностей не дозволяє дитині в повній мірі проявляти самостійність в виборі проблеми і її вирішенні – активна роль належить дорослому. Уважне відношення до потреб дітей, до їхніх інтересів допомагає достатньо легко визначити проблему, яку діти «заказують». Таким чином, дитина молодшого і середнього дошкільного віку виступає в ролі замовника проекту (явно чи неявно для себе), а його здійснення відбувається на наслідувально - виконавському рівні. Як показує практика, діти з бажанням і інтересом виконують завдання, які пропонує їм дорослий. Ця цікавість обумовлена тим, що ці завдання задовольняють потреби дитини, допомагають реалізувати себе в активній діяльності. Крім того, дитину захоплює сам процес спільної діяльності з дорослим.

Наприкінці 5-го року життя діти вже накопичують деякий соціальний досвід, який дозволяє їм перейти на новий – розвиваючий – рівень проектування. Перш за все це досвід спілкування з однолітками, досвід спільних переживань (загальні радощі, турботи, сум). Це також досвід різноманітної спільної діяльності, яка вимагає від дітей вміння узгоджувати дії, надавати один одному допомогу. В цьому віці продовжує розвиватися самостійність, дитина вже здатна стримувати свої імпульсивні спонукання, терпляче вислуховувати дорослого і однолітків. Іншими стають відносини з дорослими: дошкільник рідше звертається до них з проханнями, активніше організує спільну діяльність з однолітками. Розвивається самоконтроль і самооцінка – діти здатні достатньо адекватно оцінювати як свої власні вчинки, так і вчинки однолітків.

В цьому віці активно розвивається проектна діяльність дошкільників. Вони приймають проблему, уточнюють мету, здатні вибрати необхідні засоби для досягнення результату діяльності. Більш того, не тільки проявляють готовність приймати участь в проектах, запропонованих дорослим, але й самостійно знаходять проблеми, які є відправною крапкою творчих, а також дослідницьких, пригодницьких, дослідно-орієнтованих проектів.

Співучасть в діяльності – це спілкування «на рівних», де ніхто не вказує, не контролює, не оцінює. Впровадження технології в практику надає можливість педагогові гуманізувати навчання і виховання дошкільника, враховувати, що

особистість дитини самоцінна, і у неї вже є якийсь досвід в сприйнятті навколишнього світу.

З досвіду роботи добре відомо, що повага до особистості дитини, схвалення її цілей, запитів, інтересів, створення умов для самовизначення, самоорганізації активно розвиває співтворчість. Захищена від насильницького втручання, діяльність дітей проявляється в неповторних формах гри, казки, подорожі, пригод, експериментування. У розвивальному просторі дитячого садка діти виготовляють розвиваючі ігри, складають казки, моделюють костюми, створюють журнали і книги.

Колективні переживання зближують дітей один з одним і з дорослими, сприяють поліпшенню мікроклімату в групі. Отже, технологія проектування є унікальним засобом забезпечення співпраці, співтворчості дітей і дорослих, способом реалізації особистісно-орієнтованого підходу до освіти.

- Робота повинна бути організована так, щоб кожна дитина брала в ній участь з бажанням, виявляла ініціативу, відчувала свою значимість.
- Підтримуйте самостійність дітей. Допмагайте дитині, не виконуючи роботи замість неї.
- Залучайте до участі в проекті сім'ї вихованців, зміцнюючи як внутрішньосімейні зв'язки, так і зв'язки батьків з ДНЗ.
- За потреби допомагайте вихованцям у пошуку джерел, що є необхідними для них в роботі над проектом.
- Ставтесь до роботи дітей серйозно, хваліть їх за найменші досягнення.
- Не акцентуйте увагу на помилках дитини, а допоможіть їй знайти і виправити їх.
- Виявляйте доброзичливість, зацікавленість щодо дитячих досліджень.
- Розвивайте дитячу фантазію, не обмежуйте її межами «дорослих стереотипів».
- Враховуйте вікові та індивідуальні особливості дітей.
- Впроваджуйте інтерактивні методи спілкування вихователя та вихованців, а також дітей між собою.

Перший крок – виділення (дорослими чи дітьми) проблеми, яка відповідає потребам дітей чи обох сторін.

Другий крок – спільне визначення мети проекту, мотиву майбутньої |прийдешньої| діяльності, прогнозування результату.

Третій крок – планування діяльності дітьми при незначній допомозі дорослого; визначення засобів реалізації проекту.

Четвертий крок – виконання дітьми проекту; диференційована допомога дорослого.

П'ятий крок – обговорення результату: ходу роботи, дій кожного, з'ясування причин успіхів і невдач.

Шостий крок – спільне визначення перспективи розвитку проекту.

На другому етапі активність дорослого дещо знижується. Він не тільки генерує свої ідеї, але й підключається до реалізації ідей дітей. Дуже важливо, щоб дорослий був здатний захопитися тим, чим в даний момент зайнята дитина, захопитися щиро, з повною віддачею; прийняти її інтереси, бажання, мету і поглибити її, в тому числі і за рахунок включення в цей процес особистої мети і задач.

АЛГОРИТМ ДІЙ ДОРΟΣЛИХ І ДІТЕЙ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ ОСВОЄННЯ ПРОЕКТУВАННЯ

Перший крок – інтригуючий початок, визначення проблеми, яка відповідає потребам дітей.

Другий крок – постановка мети проекту, його мотивація.

Третій крок – залучення дітей до участі в плануванні діяльності і реалізації наміченого плану.

Четвертий крок – спільний рух дорослого і дітей до результату.

П'ятий крок – спільний аналіз виконання проекту, переживання результату.

Перші спроби дітей самостійно вирішити проблему необхідно помічати і заохочувати. Це допомагає дитині зрозуміти, що вона робить правильно, а де допускає помилки.

Творче проектування вимагає від педагога терпіння, любові до дитини, віри в її можливості на шляху входження в світ дорослих. Воно не вписується в існуючі організаційні основи дошкільного виховання і навчання, що ускладнює його широке використання в практиці. Але політехнологізм в освіті сьогодні неминучий, якщо ми визнаємо дошкільника системою, що саморозвивається. Освітній простір повинен формувати у людини головну потребу – потребу в саморозвитку. Для педагога, який навчився працювати на технологічному рівні, головним орієнтиром завжди буде саморозвиток вихованця.

Переваги проектної та експериментально-дослідницької діяльності виявляються в тому, що вона сприяє:

- виникненню у дітей прагнення до пізнання природи;
- розвитку таких розумових операцій, як аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, порівняння;
- стимулюванню пізнавальної активності й допитливості;
- активізації сприймання і засвоєння навчального матеріалу.

Проектна діяльність дошкільників є інтегративною освітньою діяльністю, завдяки цьому у дітей формується цілісне бачення картини світу. Залежно від типу проекту його реалізація потребує різних видів діяльності дітей, один з яких домінує.

3.2.Методичні рекомендації педагогам щодо формування екологічної відповідальності дітей дошкільного віку

Екологічне виховання - процес педагогічно спрямований. Завдання вихователя - допомогти маленькому досліднику розібратись у розмаїтті об'єктів і явищ природного середовища, викликати інтерес до нього, навчитись бачити духовне благородство, милосердя і на основі цього виховувати прекрасне в собі, почуття любові до всього живого, бажання охороняти й примножувати все, чим багата рідна земля.

В наш час охорона природи є найважливішою справою держави, народу. Настав час керуватися правилами екологічного гуманізму, головна ідея якого - людина - частка планетарної родини з новою екологічною етикою, яка ґрунтується на шануванні всіх живих істот Землі. І завдання педагогів - максимально наблизити вивчення предмету до безцінного джерела знань - рідної природи.

Проаналізувавши результати проведеної роботи, ми визначили основні вимоги до вихователів:

- мати достатній обсяг знань про світ природи;
- демонструвати позитивний приклад поведінки в екологічному довір'ї;
- у процесі діяльності врахувати вікові можливості малят;
- під час роботи головну увагу приділяти моральній та інтелектуальній спрямованості дітей;
- використовувати новітні дослідження науковців;
- врахувати наявний досвід дошкільників;

- будувати роботу на основі системного підходу, використовуючи календарно - перспективне планування;
- чітко формулювати і визначати програмові завдання (який вибирається об'єкт, з чим знайомиться, чого навчається, що закріплюється, розвивається, виховується тощо);
- особливу увагу звертати на першорядну значимість оточуючого світу та роль людини в його збереження;
- навчальний процес будувати на основі живого сприймання природного довкілля;
- добираючи інформацію, враховувати психологічні стимули, які сприяють кращому засвоєнню дітьми природничих знань (розпочинати ознайомлення з чогось цікавого, вагомого, що привертає увагу дитини - поведінка, спосіб пересування, зовнішня ознака);
- інформацію про живі істоти прагнути подавати, проводячи паралелі з людиною: влаштування гнізда, догляд за дитинчатами тощо;
- урізноманітнювати роботу активними формами та методами ознайомлення з природою;
- в практику роботи впроваджувати такі ефективні форми організації праці з дитиною, як: тематичні дні, екологічні проекти, екологічні стежини;
- творчо використовувати передовий екологічний досвід з екологічного виховання;
- налагодити систематичне екологічне просвітництво батьків вихованців;
- своєю діяльністю сприяти популяризації екологічного виховання серед широкого кола громадськості.

**3.3. План проведення інтерактивного семінару з проблеми
«Формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку
через різні види діяльності» за програмою Н. Гавриш
«Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку»**

Дата проведення: 2 квітня 2018р.

№ з/п	Зміст роботи	Хто проводить	Час	Примітка
1.	Вступне слово	Статнік В.П.	12.50- 12.55	

		<i>завідувач СДНЗ № 37</i>		
2.	«Формування екологічної свідомості у дітей дошкільного віку через різні види діяльності »за програмою Н.Гавриш «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку»	Шупарська Н.О. <i>вихователь – методист</i>	12.55- 13.10	
3.	«Що можна зробити з покидькового матеріалу?»	Статнік А.А. <i>керівник гуртка</i>	13.00-13.20	
4.	«Охорона навколишнього середовища»	Сепік Т.Є. - <i>вихователь</i>	13.20-13.30	
5.	«Формування уявлень про здоровий спосіб життя в дітей дошкільного віку»	Журба Н.С. - <i>вихователь</i>	13.30-13.40	
6.	Користь овочів і фруктів	Понич Ю.В.- <i>старша медсестра</i>	13.50-14.00	
7.	Виховання любові до рідної природи через музичні заняття	Гаврилук Р.Д. – <i>муз керівник</i>	14.00-14.10	
8.	Обговорення виступів, обмін думками	Всі педагоги	14.10-14.20	
9.	Підведення підсумків. Ознайомлення з проектом	Шупарська Н.О. <i>вихователь - методист</i>	14.20-14.25	

	методичних рекомендацій.			
--	--------------------------	--	--	--

3.4. Виступ на семінарі вихователя Шупарської Н.О.

«Формування екологічної свідомості дошкільників через різні види дитячої діяльності»

Набуття екологічної свідомості дошкільників відбувається в різних видах діяльності та потребує практичного засвоєння дітьми системи доступних природничих знань.

Даючи дітям загальні знання про нашу планету, про природні умови України: ґрунти, води, клімат тощо, слід пам'ятати: природне довкілля менш знайоме сучасній дитині, ніж предметне. Вона орієнтується в ньому лише з допомогою дорослого. Динамічність природного довкілля вабить, але його причинно-наслідкові зв'язки з власним буттям дитина самостійно визначити не може.

У ранньому та дошкільному віці діти інтенсивно набувають знань та чуттєвого досвіду, які використовують, аби розрізнити природний і штучний світи та відповідно діяти в них. Спираючись на конкретне сприймання дітьми природних явищ і об'єктів, дорослі мають допомогти їм пізнати природу в певній системі, одним із компонентів якої є краса. Системне ознайомлення дітей з явищами і об'єктами природи, їх взаємозв'язками і красою дасть дітям змогу збагнути, відчутти і полюбити природу.

Виховання у дітей любові до рідної природи слід починати з розвитку їхніх сенсорних відчуттів, формування системи знань про об'єкти та явища природи, перенесення набутих знань у сферу практичної діяльності. Адже не можна любити те, чого не знаєш, не розумієш, боїшся.

Вихователі мають усвідомлювати, що діти сприймають довкілля через призму бачення дорослого. Самостійно малюки майже не звертають уваги на більшість об'єктів «неживої» природи та рослинного світу. Їхню увагу зазвичай привертають лише рухомі, цікаві своїм зовнішнім виглядом та поведінкою тварини, рідше — рослини. Тому треба допомогти дитині помітити хмари, ґрунт, траву, дерева, навчити розрізнити і пізнавати їх під час практичної діяльності, у грі, казці.

Спостерігаючи за природою, діти дошкільного віку ставлять безліч запитань. Дуже важливо своєчасно задовольняти цікавість дітей. Адже дошкільний вік є найсприятливішим для того, щоб навчити дітей не лише ставити запитання, а й уважно слухати відповіді. У процесі пізнання діти навчаються озвучувати свої

спостереження і робити найпростіші висновки. У цьому віці інтерес до явища, за яким дитина спостерігає, є короткотривалим, тому заохочувати до спостережень за природою краще під час цікавої гри, праці, навчання.

Завдання педагога при ознайомленні дітей з природним довкіллям:

- збагачувати естетичні враження, розвивати інтерес до природного оточення;
- зближувати дітей зі світом об'єктів та явищ, серед яких вони перебувають щодня;
- розвивати сенсорні відчуття та збагачувати чуттєвий досвід;
- сприяти розвитку мислення і мовлення, формуванню системи початкових знань про доступні об'єкти та явища природи;
- розкривати можливості для самостійного застосування набутих знань у грі, праці, нескладному експериментуванні;
- сприяти формуванню моральних почуттів;
- формувати потребу у дбайливому ставленні до природи.

Природа як чинник всебічного розвитку

Взаємодія дітей з природним довкіллям є основою або тлом для всіх інших ліній розвитку.

Здоров'язбереження та фізичний розвиток дітей дорослі забезпечується через:

- щоденне перебування дітей на свіжому повітрі під час спостережень, ігор та праці у природі;
- розширення контактів з рослинним світом під час екскурсій та цільових прогулянок до лісу, на луки, до водойми;
- вживання свіжих соків, овочів та фруктів під час нескладного експериментування (приготування соків), дидактичних ігор (пізнати за смаком) тощо;
- дотримання правил екологічної безпеки у приміщенні, де перебувають діти - провітрювання, вологе прибирання, вирощування кімнатних рослин тощо.

Соціальний та емоційний розвиток дітей реалізується через:

- постійне спілкування з природою;
- засвоєння норм і правил поведінки в природі, дотримання їх та спонукання до цього інших;

- розвиток моральних та естетичних почуттів засобами природи - спілкування дитини із соціальним та природним середовищем розвивається від вузько прагматичного («хочу», «дай») до альтруїстичного рівня;
- збагачення естетичних вражень під час спостережень, цільових прогулянок, екскурсій;
- забезпечення можливості відтворити свої почуття та враження у діяльності - образотворчій, ігровій, комунікативній тощо.

Творчий розвиток дітей реалізується через:

- ігри, які організовують діти з різними об'єктами та явищами природи;
- фантазування на тему природи у зображувальній діяльності та художній праці;
- нескладне експериментування з природними матеріалами - листям, квітами, плодами.

Когнітивний розвиток дітей забезпечується через:

- засвоєння доступного обсягу знань про об'єкти і явища природи;
- розвиток сенсорних відчуттів у процесі сприймання природних явищ і обстеження природних об'єктів;
- поступове ускладнення завдань при ознайомленні з природою — від простих завдань (розрізняти і називати природні об'єкти чи явища) до складних (встановлювати зв'язки і залежності, що існують в природі);
- надання самостійності у визначенні змісту та способів пізнання природного довкілля.

Мовленнєвий розвиток дітей забезпечують через:

- спостереження за явищами природи, які супроводжують порівняннями, метафорами, епітетами, що викликають у малюків емоційні переживання, бажання наслідування;
- позначення словом назв, властивостей і якостей об'єктів і явищ природного довкілля, спонукання до активного використання цих слів у мовленні;
- відповіді на дитячі запитання пізнавального характеру - «Що це?», «Як це називається?» тощо;
- оволодіння вміннями передавати свої почуття та враження від побаченого в природі через мовлення;
- індивідуальну і колективну мовленнєво-комунікативну активність під час ігор, праці в природі, експериментально-дослідницької діяльності;

- формулювання суджень та умовиводів під час дитячого експериментування в природі.

Методи і прийоми ознайомлення дошкільників з природою

Серед методів ознайомлення дошкільників з природою перевагу слід віддавати безпосереднім методам, зокрема:

- спостереженню;
- експериментуванню;
- грі;
- праці.

Важливими є і словесні методи:

- розповідь;
- бесіда;
- читання науково-природничих та художніх творів.

Саме словесні методи допомагають досягнути незрозуміле, розкривають грані невидимого, пояснюють доцільність і спрямовують на відповідальне ставлення до природи.

Застосовуючи наочні методи, зокрема розглядання картин чи ілюстрацій, варто використовувати такі прийоми:

- «входження» у картину - дітям пропонують уявити себе присутніми у змальованому пейзажі чи учасниками події, зображеної на картині, і описати, що вони бачать і відчують;
- розповідь про фрагмент картини - дітям пропонують відшукати фрагмент картини, який їм сподобався найбільше, описати його і пояснити, чим саме він сподобався;
- роздуми над «настроєм» картини - діти з допомогою дорослого намагаються описати настрій художнього твору, який хотів передати художник.

Шляхи кожного вихователя до результату навченості і вихованості дітей залежать від його досвіду і творчості, знання індивідуальних особливостей дітей своєї групи і організації співпраці з батьками, матеріальної бази дитячого садка і природних умов, у яких він розміщений. Кожному педагогу притаманний індивідуальний «почерк» — неповторне єднання його професійних знань, умінь та особистісних якостей.

3.5. Семінар – практикум «Освіта для сталого розвитку – новий напрям у сучасній освіті»

Термін проведення: 26.10.2023р.

Мета: підвищити рівень поінформованості учасників щодо формування знань з екологічного спрямування з метою упровадження у педагогічний процес дошкільного закладу для поліпшення якості освітньо - виховної роботи з дітьми, сприяти розвитку професійних якостей педагогів.

Обладнання та матеріали: телевізор, тести

№ з/п	Тема(зміст) заходів	Відповідальні	Форма проведення	Примітка
1.	Екологічна розминка. Вступне слово. Ознайомлення з темою. Окреслення проблеми семінару - практикуму	Шупарська Н.О.	Вправа	
2.	Сталий розвиток: модний тренд чи необхідність	Шупарська Н.О.	Презентація з досвіду роботи	
3.	Використання прийомів мнемотехніки для ознайомлення дошкільників з природним довкіллям	Яшан Л.А.	Презентація	
4.	Народна мудрість про довкілля	Журба Н.С.	Вправа	
5.	Лепбук для реалізації ідей сталого розвитку	Андрухович К.М.	Практичний показ	
6.	Як провести спостереження у природі цікаво й корисно	Шупарська Н.О.	Пам'ятка	
7.	Підбиття підсумків	Вих.-методист	Інформація	Буклет

Розділ IV. Робота з батьками

4.1. «Формування сталого стилю життя у дітей дошкільного віку через партнерські стосунки закладу дошкільної освіти та батьківської громадськості» (консультація для батьків)

Поняття сталого розвитку - це цілий напрям освіти, який передбачає формування у людей такої моделі поведінки, яка дозволяє, не знижуючи сьогоденний рівень життя, дбати про наступні покоління. Міжнародний проєкт «Освіта для сталого розвитку в дії» реалізується партнерами - українською неурядовою організацією «Вчителі за демократію та партнерство», міжнародною неурядовою організацією «Глобальний план дій», (GAP, Швеція) та за підтримки Агенції з питань міжнародного розвитку SIDA (Міністерство закордонних справ Швеції). Програма «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» (Н. Гавриш, О. Пометун, О. Саприкіна) у межах проєкту «Освіта для сталого розвитку в дії» є базовою основою для формування системи знань культури споживання.

Програма спрямована на розв'язання таких завдань: формування в дітей початкових уявлень про дії та поведінку, що зорієнтовані на сталий розвиток; усвідомлення дітьми старшого дошкільного віку необхідності збереження ресурсів землі та особистої відповідальності за власне майбутнє, майбутнє всього суспільства й природи; розвиток у дітей звичок і моделей поведінки, що відповідають сталому розвитку, і бажання діяти в цьому напрямі.

Реалізація програми «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку» відкриває нові оптимальні можливості для формування навичок життя та основ культури споживання, орієнтованих на сталий розвиток, у дітей дошкільного віку. Пріоритетними напрямками роботи щодо реалізації ідей сталого розвитку визначено економічну, екологічну та соціальну сфери, тож у цій парадигмі більшість програм освіти для сталого розвитку пов'язані з темами раціонального використання ресурсів, збереженням, проблемами споживання, тобто мають формувати основи культури споживання.

В екологічній сфері. Це: охорона і раціональне використання ресурсів, зокрема прісної води, морів, океанів, а також землі, повітряного басейну; збереження біологічного різноманіття; боротьба і винищенням лісів; видалення відходів; збереження екосистем для підтримання життя як невід'ємної складової стійкого розвитку людського потенціалу

В економічній сфері. Це: переоцінка економічною теорією ролі екологічного фактора в економічному розвитку, визначення нових пріоритетів; відмова від тупикових сучасних моделей економічного розвитку і споживання; поступове скорочення негативного впливу на природу техногенного типу економіки; перехід на позицію «людина як мета економічного зростання, а не його засіб».

У соціальній сфері. Це: розвиток демократії; вирішення питань бідності, етнічних та демографічних проблем; подолання негативного впливу глобальних екологічних проблем на людський розвиток; застосування показника якості життя як сукупності критеріїв сталого розвитку, серед яких, зокрема, тривалість життя, стан здоров'я людини; відповідність стану навколишнього середовища нормативам; рівень доходів, зайнятості, знань і освітніх навиків населення; реалізація прав людини тощо.

Форми роботи в ЗДО з «Освіти для сталого розвитку»

Заняття: «Скільки води на Землі»

Мета: узагальнювати знання дітей про воду та її властивості, про озера, річки, моря, океани та їх мешканців; познайомити з глобусом; розвивати у дітей творче та логічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до води.

«Дітям про сестрицю, блакитну водицю».

Мета: узагальнити знання дітей про воду, її якості; закріпити і розширити знання про такі явища, як дощ, сніг, град, туман; продовжувати вчити дітей установлювати зв'язки і взаємозалежність у природі; Розвивати вміння логічно

мислити, робити самостійні висновки; виховувати дбайливе відношення до води, як до основи життя; закріпити правила поведінки у природному середовищі.

«Природа розкриває свої таємниці».

Мета: закріпити знання про те, що вода - рідина, набуває форми в посудини, в яку її наливають; навчати визначати і називати основні її ознаки та властивості: вода - прозора, розливається, ллється, може бути гарячою, холодною, теплою; ознайомити дітей з водою як розчинником; вона може бути чистою, брудною, має здатність зафарбовуватись, розчиняти, потрібна для вживання та підтримування чистоти; розширити і закріпити знання дітей про стани води; розвивати вміння встановлювати найпростіші зв'язки у природі і робити висновки; виховувати бережне відношення до води як до одного з основних джерел життя на Землі, допитливість, інтерес до експериментальної діяльності.

Досліди: «Вода - рідина», «Що може вода?», «Для чого потрібна вода?», «Стан води». Наприклад: - «Збереження води». **Мета:** вчити дітей дотримуватися правил економного використання води; розвивати логічне мислення при запропонуванні своїх порад (економити воду можна, якщо за один раз будеш прати більшу кількість білизни; можна економити воду при купанні; виключати воду, коли намилюєшся або чистиш зуби; мий посуд і овочі, у мисці, а під струмом води тільки споліскуй та ін.).

«Властивості паперу». **Мета:** навчити дітей упізнавати речі, зроблені з паперу, визначати його якості (насиченість кольору, міра білизни, міцності, гладкості поверхні, щільності, всмоктувальна здатність) та властивості (мнеться, рветься, ріжеться, горить).

«Цілющі скарби землі». **Мета:** розширити знання дітей про рідний край; дати загальні уявлення про зв'язок живої природи з людиною; ознайомити з народними традиціями лікування травами; поглибити знання про призначення «Червоної книги»; виховувати заощадливе, шанобливе ставлення до всього живого, любов до рідної землі.

Бесіди: «Що означає бути бережливим та економним»; «Хто чистить повітря в кімнаті?»; «Наше життя і вода»; «Бережи природу»; «Вчись поводитися у природі»; «Наше здоров'я і природа»; «Моя екологічна безпека»; «Що я можу зробити для збереження рідної природи?»; «Що означає любити природу?»; «Коли я був добрий до природи» та ін. **Дидактичні ігри:** «Коли Земля сумує, коли Земля радіє», «Секрети матінки землі», «Подорож із Глобусом», «Посортуй сміття» та ін.

Пошуково-дослідницька робота сприяє створенню активної пізнавальної діяльності в дітей та широкі можливості для виховання у дітей пізнавального інтересу до довкілля та розуміння його значення.

Отже, важливою умовою освітнього процесу в ЗДО та вдома є навчання дітей раціонально використовувати природні ресурси країни, виховувати заощадливе ставлення до енергоресурсів Землі, розуміти свою значущість у збереженні природи, адже кожна людина розуміє, що все, що природа нам дає, не є вічним і треба її берегти.

Участь батьків у розвитку компетентностей дитини, залучення батьків і сімей до освітнього процесу закладу дошкільної освіти утверджує позиції про те, що кожен з батьків дитини є відповідальним за її виховання, розвиток і навчання, за збереження її життя, зміцнення здоров'я, формування почуття людської гідності та усвідомленого ставлення дитини до ідей сталого розвитку, до здорового способу життя.

Виховання та розвиток дитини є конституційним обов'язком батьків або осіб, які їх замінюють (Конституція України, закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» та ін. нормативно-правові акти).

4.2. «Впровадження ідей сталого розвитку з дітьми дошкільного віку» (консультація для батьків)

Наш світ дуже крихкий і чарівний. Природа, що навколо нас, досконала і вражає своєю красою. Але людина часто не помічає цього і руйнує своє середовище проживання. Екологія - це наука про закони природи і взаємодію живих організмів між собою. Під екологією також розуміють стан навколишнього середовища. Останнім часом люди все менше думають про планету Земля, забруднюють її і забувають про наслідки своїх дій. Тому дуже важливо розповісти дітям про екологію. Коли ми розмірковуємо про екологічну обстановку, то говоримо не тільки про картину в цілому, але й про поведінку окремої людини. Коли одна людина викидає папірець в лісі, то вона думає, що нічого страшного, вона ж одна. Але якщо так само подумає ще величезна кількість людей, то ліс просто перетвориться на смітник. Що вже говорити про поліетиленові пакети та недопалки, які будуть розкладатися не одну сотню років. Змінити спосіб життя

всіх людей неможливо. Але можна змінити поведінку дитини. І на допомогу нам прийдуть заняття по сталому розвитку. Що ж таке сталий розвиток?

Сталий розвиток - це дійсно нове поняття, що виникло в останній чверті минулого сторіччя. Його зміст у тому, що людська цивілізація не може розвиватися за тими ж законами і за тими ж нормами та шляхами, які вона вже пройшла у своїй історії. Потрібно сформувавши такий спосіб життя, який був би основою довготривалого та ощадливого розвитку людства.

Із самого початку основною метою цього напрямку в освіті є формування в дітей стилю повсякденного життя, що відповідає потребам сталого розвитку людства. Це освіта, яка не лише інформує про сталий розвиток, а формує нові моделі поведінки і звички дітей, важливі для сталого розвитку. Тож діти мають не тільки знати, наприклад, про необхідність економити папір для збереження дерев і можливість його вторинної переробки, а й ощадливо його використовувати та разом з дорослими відносити паперові відходи до пунктів прийому макулатури. Звички розвиваються через повторення дітей певних дій, згодом формуються нові моделі щоденної поведінки та стиль життя в цілому.

Основна ідея сталого розвитку - це гармонійний розвиток суспільства і навколишнього середовища, коли при вирішенні економічних, соціальних проблем враховуються і закони природи. Але ідеї сталого розвитку можуть бути здійснені тільки тоді, коли всі люди стануть «мислити глобально, а діяти локально» і розуміти, що на земній кулі усе взаємопов'язане. У Декларації тисячоліття, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН в 2000 році, повагу до природи зведено в ранг найбільш важливих фундаментальних цінностей, визнаних визначити вигляд і суть XXI століття: «В основу охорони природи та раціонального використання всіх живих організмів і природних ресурсів має бути покладена обачність у відповідно до постулатами сталого розвитку. Тільки таким чином можна зберегти для наших нащадків ті величезні багатства, які даровані нам природою».

ДЛЯ ЧОГО НЕОБХІДНО СОРТУВАТИ СМІТТЯ ТА ПОБУТОВІ ВІДХОДИ?

1. Зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Будь-яка річ з часом стає відходом. Проте у виробництві нових речей можна частково або повністю використовувати матеріали зі старих виробів, таким чином зменшуючи загальну кількість відходів. При цьому знизиться вплив на довкілля, оскільки менше нової сировини необхідно буде виробляти.

2. Усунення небезпеки для людини та навколишнього середовища. Токсичні відходи можуть забруднювати повітря, ґрунти, поверхневі та підземні води. Тому

при поводженні з небезпечними відходами необхідно приймати більш жорсткі природоохоронні заходи.

3. Можливість багаторазового використання відходів. Більшу частину побутових відходів складає тара, яку можна переробити і використовувати наново.

4. Економія коштів. Якщо відходи своєчасно відсортовано, то споживачеві не треба платити за вивіз та складування сміття.

5. Зменшення накопичених відходів, які псує наше здоров'я. Стан здоров'я населення залежить від багатьох факторів, найважливішими з яких є економічні та генетичні. Погіршення економічного стану в країні та зростаюче забруднення довкілля призводить до підвищення рівня захворювань населення, таких як алергія, захворювання верхніх дихальних шляхів, патології вагітності й пологів, зростає кількість дітей з уродженими хворобами, а також високою часткою загострення хронічних захворювань і виникнення злякисних новоутворень, пов'язаних з впливом хімічних канцерогенів.

ЯК СОРТУВАТИ І ЩО КУДИ КЛАСТИ?

1. У контейнер для паперу і картону.

Можна класти:

- газети, каталоги, журнали, рекламні проспекти;
- зошити, чистий та використаний папір для нотаток та малювання;
- конверти, книжки без твердої обкладинки;
- картонні ящики та коробки, паперові пакети та паперову тару.

Не можна класти:

- вологий папір та картон;
- використаний паперовий посуд;
- картонну тару для напоїв, плівку;
- фольгу та копіювальний папір.

2. У контейнер для органічних відходів.

Можна класти:

- м'ясні та рибні відходи, овочі і фрукти, лушпиння, хліб, напівфабрикати, кондитерські вироби та інші харчові відходи;

- господарський папір, паперові серветки, залишки від чаю і кави;
- кімнатні рослини та квіти.

Не можна класти:

- олію, молоко, соуси та інші рідкі харчові продукти;
- будь-які рідини;
- великі кістки;
- плівку, метал, скло, попіл, недопалки, вкритий воском або плівкою папір, а також інші біологічні відходи, що не розкладаються.

3. У контейнер для тари.

Можна класти:

- пластикову тару: коробки з-під йогурту, пляшки з-під масла, кетчупу, майонезу, пляшки з-під кремів та шампунів, пластиковий посуд та коробки, поліетиленові кульки та плівку;
- скляну тару;
- металічну тару: консервні банки, металічні кришки, корки від їжі та напоїв.

Не можна класти:

- вимашену у їжі або не до кінця спустошену тару;
- пластикові іграшки;
- тару від небезпечних речовин (наприклад, від побутової хімії);
- тару від аерозолів;
- віконне та листове скло;
- лампочки.

4. У пункт збору особливо небезпечних відходів слід відвозити:

- залишки масел та масляні фільтри;
- рештки клею, фарби, лаку та розчинників;
- лампи денного світла;
- медичні відходи;
- хімікати та пестициди;
- ртутні термометри та інші відходи, що містять ртуть;
- батарейки та акумулятор.

4.3. Форми роботи з батьками з екологічного виховання дітей дошкільного віку (консультація)

Робота з батьками з екологічного виховання дошкільників є однією зі складових роботи дошкільного навчального закладу.

Тільки опираючись на сім'ю, спільними зусиллями ми можемо вирішити основне наше завдання - виховати людину з великої літери, людину екологічно грамотну, котра буде жити в ХХІ столітті.

Кожен із тих, хто чинив та чинить шкоду природі, колись був дитиною. Ось чому велика роль приділяється екологічному вихованню дітей у дошкільних закладах, починаючи з раннього віку.

Наше завдання - розкрити батькам необхідність виховання у дітей екологічної культури. Що поєднує в собі поняття «екологічна культура»?

Екологічна культура - це знання, практичні навички, естетичні переживання - емоційне ставлення і практичні дії, поведінка дітей (співпереживання, співчуття, інтерес та бажання надати допомогу природі, вміння милуватися її красою).

У роботі з батьками з екологічного виховання необхідно використовувати як традиційні форми (батьківські збори, консультації, бесіди та ін.), так і не традиційні (ділові ігри, бюро педагогічних послуг, круглий стіл та ін.).

Перш ніж розпочинати роботу слід зрозуміти, з ким передує співпраця (освітній рівень батьків, психологічний стан сім'ї, її мікроклімат).

Отож, важливо проводити роботу диференційовано, об'єднавши батьків у підгрупи.

Необхідність індивідуального підходу визначається наступним. Традиційні форми роботи розраховані на велику кількість людей, але використовуючи їх, не завжди досягається мета, яку ми собі ставимо.

Вибираючи форми спілкування з батьками, необхідно відмовитись від настанов, залучати батьків до вирішення важливих питань, знаходження спільних правильних відповідей.

Як зазначалось, для формування екологічної культури потрібно дати дітям елементарні наукові знання про природу, підтримувати інтерес до пізнання оточуючого, навчити бачити в буденному прекрасне, в звичайному - незвичне, викликати естетичні переживання, співпереживання живим істотам. Одним словом, ми повинні закладати у свідомості дітей відчуття оточуючого світу як домівки. Можна запропонувати батькам серію спостережень у природі і спеціальних занять типу: прислухатись до голосів птахів, помилуватися фарбами заходу... І якщо подібне пропонувати дітям і батькам регулярно, то вони

навчатися спухати музику лугів і полів, милуватися травами, комахами, птахами - одним словом, пильно вдивлятися в життя.

Відчуття природи є основою екологічної і естетичної свідомості людини. Для цього дітей потрібно не тільки навчати, але і учити тому, як поводити себе в природі.

Норми поведінки в природі повинні бути засвоєні кожною дитиною як табличка множення.

Можна запропонувати батькам разом з педагогами скласти правила поведінки в природі.

Наприклад:

Лікарські рослини - це загальна власність, це наше багатство, котре потрібно бережливо використовувати і оберігати. Збирати рослини потрібно грамотно, зі знанням справи. Не дозволяйте рвати дітям їх без потреби.

Комахи запилюють рослини, створюють красу на нашому лузі. Їх ловля - браконьєрство. Без метеликів, коників-стрибунців, бабок, джмелів і бджіл наші луки - не луки. Не ловіть метеликів, коників-стрибунців, бабок, джмелів і бджіл.

Важливо з раннього дитинства виховувати у дітей почуття непримиренності з фактами безвідповідальної поведінки людей, наприклад, непогашеному вогнищу, залишеному сміттю. Їм доречно протиставити правильні практичні дії: прибирання сміття, розчищення джерел і т. д. Особливу увагу потрібно надавати викоріненню в деяких дітей прагнення мучити тварин, вбивати їх. З метою набуття досвіду поведінки в природному оточенні можна використати екологічні ситуації.

Підсумовуючи разом з батьками, потрібно зробити висновок: показником ефективності екологічної освіченості й вихованості є не тільки знання і поведінка дитини в природі, але й участь у покращенні природного оточення своєї місцевості. У цьому велика роль дорослого, який своїм ставленням до природи, своєю поведінкою здійснює сильний вплив на особистість дитини.

Ефективною формою роботи з батьками є круглий стіл «Виховання доброти до природи».

Розпочати можна з прослуховування магнітофонного запису розповідей дітей про своїх вихованців - тварин. Для батьків, діти яких виявляють жорстокість до тварин, мета бесіди - не зашкодь. Для батьків, діти яких виявляють байдужість мета - зацікавити. Тому для кожної підгрупи батьків доречно організувати окрему бесіду.

4.4. «Люби і знай свій рідний край»

Педагогічні посиденьки для батьків

Мета : розширити й поглибити розуміння батьками поняття «громадянин країни»; допомогти батькам побачити актуальність і необхідність свідомого підтримання правил роздільного сортування сміття; формувати в батьків особистісний смисл у спільних сімейних читаннях творів В.Сухомлинського, які допоможуть виховувати дітей.

Обладнання: твори В.Сухомлинського, аркуші паперу, ручки, кольорові олівці, фарби, два дзеркала.

Хід заходу:

Вихователь: Смітники є однією з найголовніших проблем забруднення в Україні. Проблема смітників постає перед людством, мабуть відтоді, як воно з'явилося на Землі, і чимдалі то воно стає серйознішою.

Нині в Україні проблеми смітників – одна з найважливіших і найактуальніших серед проблем забруднення навколишнього середовища. Ця проблема настільки нагальна що, навіть вислів з'явився «Відходи беруть нас за горло».

У кожному людському помешканні утворюється величезна кількість непотрібних матеріалів і виробів, починаючи зі старих газет і журналів, порожніх консервних банок, пляшок, харчових відходів, обгортки та упаковок, закінчуючи битим посудом, зношеним одягом і зламаною побутовою чи офісною технікою. Щодня ми мусимо стикатися з відходами: удома, на вулиці, біля торговельних точок. Усюди нас оточують папірці, обгортки з пластику, скло, целофан тощо.

Вправа «Сміється крапелька одна»

Один з батьків починає малювати крапельку води. Інший продовжує. Кожен учасник домальовує фрагмент, пов'язаний з економією води. Створюється спільний малюнок. Батьки коментують.

Вихователь: Промислові і побутові відходи створюють безліч проблем таких як транспортування, зберігання, утилізація та ліквідація. Викидаючи сміття, люди порушують один із найголовніших екологічних законів кругообігу – речовин у природі. Адже, вилучаючи з природи чимало речовин, людина змінює їх до невпізнанності, повертає у природу у вигляді сміття, яке не розкладається на вихідні речовини природним шляхом.

Коли ми виходимо з будинків то перше що ми бачимо - це смітники. Таке значне зростання кількості відходів – передусім результат зміни способу життя людей і надзвичайного поширення предметів одноразового використання.

Запитання : - Чи можна запобігти цій проблемі?

- Що на вашу думку можна змінити?
- Яку ви берете участь у зменшенні забруднення навколишнього середовища?

Шляхи вирішення проблеми

- 1.Спалення сміття для утилізації котелень.
- 2.Спалення сміття для утилізації електричної станції.
- 3.Будівництво сміттеспалювальних заводів.
- 4.Сортування сміття для виробництва іншої сировини.
- 5.Вилучення макулатури для збереження лісів.
- 6.Придбання продуктів у скляній та паперовій тарі.

Вихователь: Якою б була ваша реакція , якби ваша дитина обрала професію двірника?(роздуми батьків)

Читання оповідання В.Сухомлинського «Огризок»

У Сергійка мама працювала двірником. Щоранку хлопчик їй допомагав підмітати подвір'я, збирати сміття. Прийшовши вранці до школи Сергійко почув такі слова: «Ти посмітюх і від тебе смердить!». А Юрко кинув услід огризок.

Запитання:

- Як би, на вашу думку вчинила ваша дитина?
- Що б ви порадили своїй дитині, щодо поведінки дітей, які глузують, насміхаються?
- Як ви ставитесь до праці двірника?

Вправа «Контраргументи»

Вихователь пропонує об'єднатися в дві команди. Команда «Депутати» та команда «Двірники». Кожна команда висуває аргумент про те, хто є більшим патріотом країни.

Гра «Країна Задзеркалля»

Правила гри:

Відтворити в малюнках ситуації- на шашликах, біля сміттєвих баків, у парку відпочинку, на вулиці їмо цукерку.

(Читання оповідання В.Сухомлинського «Смітник»)

Запропонувати батькам створити емблему екологічного смітника.

Гра «Ти - патріот»

На ватмані надпис «Патріот». Батьки повинні написати навпроти кожної літери слово що на їх думку означає патріот.

Вихователь: Ось і підійшли до кінця наші посиденьки. Я надіюсь що після них ви станете інакше відноситись до проблеми екології, і будете прикладом для своїх дітей.

4.5. «Сталі звички»

(рекомендації до семінару-практикуму)

Сміття

1. В Україні переробляється дуже невеликий відсоток сміття – менше 5%. Утім, кожен громадянин на рівні побуту може потурбуватись про те, аби окремо сортувати небезпечні відходи – токсичні, вибухонебезпечні або радіоактивні.

2. Серед таких відходів – батарейки, адже одна батарейка забруднює 20 квадратних метрів землі та 400 літрів води. Отож для початку, слід дізнатись, де поблизу розташовані пункти переробки сміття та здавати відсортоване сміття туди, а для сортування неперероблюваного сміття завести вдома контейнери. Кожен може самостійно відкрити пункти прийому батарейок – якщо ви живете у багатоквартирному будинку, у себе на роботі або ж в університеті.

3. Значно зменшити використання сміття дозволить носіння екоторби та відмова від використання одноразових речей – серветок, посуду, рушників.

4. Корисною для екології буде відмова від купівлі шоколадок, загорнутих у фольгу – адже ця речовина дуже довго розкладається.

5. Правильна екологічна поведінка – надавати перевагу речам, виготовленим із повторно перероблених речовин.

Енергія

Ситуація з альтернативними джерелами енергії в Україні ще гірша, ніж з переробкою сміття, - їх частка становить 1%. Однак маленькі хитрощі в побуті дозволять суттєво зменшити використання різних видів енергії.

6. Небагато хто знає, що Електроприлади в режимі standby – тобто, коли вони не працюють, але увімкнені в розетку в режимі очікування, – продовжують споживати електроенергію. Відтак, на ніч потурбуйтеся про те, аби витягнути з розетки комп'ютер або телевізор.

7. Також зекономити електроенергію дозволить регулярне протирання світильників та заміна ртутних ламп на світлодіодні.

8. Тепло в квартирі збереже наклеєна за батареєю фольга – тоді теплоенергія буде відбиватись від неї та не поглинатиметься стіною.

9. Заощадити енергію можна і під час процесу приготування їжі – якщо їжу довести до кипіння на великому вогні, а завершувати готування – на маленькому.

10. Слід звернути увагу також на холодильник – регулярно його розморожувати, не ставити всередину гарячу їжу, протирати задню панель, а також, залежно від моделі холодильника, ставити його на правильну відстань від стіни.

11. Поза межами квартири зекономити енергію дозволить відмова від користування ліфтом, пересування пішки, велосипедом або ж електротранспортом.

Вода

12. Зекономити воду можна, якщо стати вегетаріанцем. Адже, до прикладу, на виготовлення одного кілограма яловичини витрачається 15400 літрів води. Однак цей спосіб підходить не кожному.

13. Натомість Набагато простіше навчитися приймати душ замість ванни, слідкувати, чи ванна та зливний бачок перебувають у хорошому стані.

14. Екологічно правильно – не марнувати воду, використовуючи стільки води, скільки потрібно для приготування їжі.

15. Користуйтеся бойлером для підігріву води, фільтром для кранів, встановити лічильник води у квартирі та слідкуйте, скільки всього води споживається.

Побутова хімія

Відмовитися від використання побутовою хімією легше, ніж здається.

16. До прикладу, замість засобу для миття підлоги, можна використовувати розчинену у воді олію чайного дерева, замість засобу для миття вікон – розчин крейди.

17. Полірувати меблі можна змороженою в молоці ганчіркою, мити посуд – оцтом або лимонним соком, а замість освіжувача в туалеті використовувати ефірне масло.

18. Дуже екологічним у побуті може бути використання звичайних ганчірок, які не потребують додаткових засобів, використання засобів без фосфатів та без хімічних запахів.

19. Намагайтесь також використовувати натуральну косметику.

Їжа

20. Приклад екологічної поведінки – споживання сезонних продуктів, або продуктів, які виготовлені в Україні.

21. Слід намагатись збільшувати частку рослинної їжі в раціоні, натомість зменшувати вживання продуктів із консервантами, посилювачами смаку, уникати рафінованих продуктів та не їсти фаст-фуд.

22. Добре обмежувати споживання чаю та кави, натомість пити воду, також обмежувати споживання алкоголю. Намагатися купувати органічні продукти у фермерів.

Екологія душі та тіла

23. Окрім збереження енергії, води, сортування сміття важливо звертати увагу на екологію душі і тіла, ретельно слідкувати за своїм здоров'ям. Тут важливо зважати на те, як багато ми говоримо по мобільному телефону, – і намагатись обмежити цей час. Якщо ж не вдається, то краще використовувати навушники або гарнітуру.

24. Негативно на людському здоров'ї позначається часте використання мікрохвильовок для розігрівання їжі, тому цього теж слід уникати.

25. Намагатися менше часу проводити у зонах роботи Wi-Fi.

26. Назагал всім відомі поради для підтримання здоров'я не втрачають своєї актуальності - слід регулярно проводити обстеження організму, достатньо спати, займатись фізичними навантаженнями.

Ставлення до речей

27. Думавши про екологію, про речі, які купуємо, часто згадуємо в останній момент. Однак і тут можна поводитись дуже екологічно. Наступного разу зібравшись до супермаркету, Пам'ятайте, що близько 60% покупок відбуваються спонтанно. Тому намагайтесь заздалегідь скласти список бажаних товарів та дотримуватись його.

28. Цікавтесь у своїх близьких та родичів, що вони хочуть у подарунок – не даруйте непотрібних речей. Дуже екологічно – замість матеріальних подарунків влаштовувати нематеріальні сюрпризи, наприклад, екскурсії чи похід до театру.

29. Намагайтесь не накопичувати непотрібні речі, а якщо так відбувається – то віддавати їх людям, що цього потребують, до прикладу, – у дитбудинки.

30. Корисно купувати речі у секонд-хендах, використовувати їх повторно, купувати якісні речі, натомість відмовитись від придбання виробів із шкіри та замші.

Розділ V. Дистанційна робота

QR-коди відеозанять

«Що про воду треба знати, щоб її не витратити»

Про День Землі

Гра «Сортуємо сміття»

Екологічна казка «Їжачок»

Осінь в дитячому садочку

Казка «Як Їжачок ялинку врятував»

Оповідання «Подружились»

«Підсніжники»

Довготривалий проєкт «Город на підвіконні»

«Казка про Осінь і маленьких звіряток»

Презентація «Як ознайомити дошкільників з природним довкіллям. Сталий розвиток»

Брошура «Корисні звички»

Казка про Жабку

Казка про чарівні слова

Додаток 1

Етюд «Осінь в дитсадку»

Автор Ніна Шупарська

Золота осінь легкою ходою увійшла в наше місто. Тихо, босими ногами прогулялася по теплому асфальту вулиць і бульварів. Заглянула в сквери, парки то тут, то там залишаючи впевненою рукою художника яскраві кольори.

І, звичайно ж, вона не обійшла стороною наш дитячий садочок. Ось погляньте як пожовтів горіх. Діти моєї групи люблять гуляти під ним і збирати листочки в букети. Задерши голову, вони оглядають крони дерев, нещодавно такі соковито-зелені.

З кожним днем наш затишний садочок перевтілювався в образ, задуманий художницею Осінню. Безліч яскравих барв осені вражає. На липі вона вибірково прикрасила гілки в лимонно-жовтий колір. Вийшло красиво: одна гілка зелена, інша повністю жовта. А ось клени біля дороги осінь немов скропила помаранчевою фарбою.

Калину біля тину прикрасила в світло-жовтий колір. Здалеку воно здається зеленим у жовтий горох. Пишається своїм вбранням калина.

Стрункі берізки одягнули гаптовані золотом розкішні сукні, тепер їхні шати виграють та сяють на сонечку.

На яблуні дозріли яблука. З них кухарі зварять для дітей смачний та вітамінний компот. Щедра та багата осінь на урожай овочів та фруктів!

Восени розквітає багато квітів на клумбах садочку. Багато чорнобривців, які милують око. Чорнобривці – це діти сонця, які красуються своїми жовтогарячими голівоньками з клумб і садів, пелюстки мають різні відтінки: від яскраво-помаранчевих до багряних.

Останніми наприкінці осені квітнуть хризантеми. Хризантеми бувають різних кольорів: білі, жовті, темно-червоні.

На клумбах садочку найбільше жовтих хризантем. На фоні темної вологої землі, зів'ялої трави, серед сірого осіннього дня ці квіти схожі на маленькі сонечка. Вони веселі, жовті, кругленькі і наче зігрівають все навколо себе жовтими, теплими пелюстками-промінчиками. Ці квіти— останній привіт літа перед довгою, похмурою, холодною зимою. Дівчатка моєї групи люблять ці квіти і на кожній прогулянці милуються їх красою.

Садочок стає казковим! Чарівним барвистим килимом вкриває всі доріжки та майданчики художниця Осінь. Мені з дітками моєї групи, подобається чути хрускіт опалого листя під ногами. Восени ми збираємо опале листя і засушуємо його, щоб зробити з них красиві вироби.

Осінь не перестає дивувати своєю красою.
Яка чарівна пора року!

Додаток 2

«День Землі»

Автор Ніна Шупарська

- Всім привіт! Знайомтесь. Це дівчинка Ніна. І вона сьогодні розкаже вам щось дуже цікаве. Тож сідайте зручненько і слухайте уважненько!

Планета Земля - наш рідний дім, прекрасний і неповторний. Все що нас оточує це природа! Повітря та сонце, гори та річки, ліси та поля, птахи та звірі, дерева та кущі, пустелі та моря. Все це ПРИРОДА! І нам людям необхідно піклуватися про неї.

Блакитні простори, зелені ліси —
Ніде не знайдеш ти такої краси.
У космосі є ще багато планет,
Немає лишень життя там прикмет.
Ти наша домівка, планета Земля,
Ти гарна і зблизька, красива здаля.

Дивуються інші планети всі щиро:
«Яка ж ти, сестричко, блакитно-вродлива!».

22 квітня на планеті відзначається Міжнародний День Землі, покликаний об'єднати людей планети в справі захисту навколишнього середовища, нагадати про те, що планета, яка дарувала нам життя.

22 квітня ми відзначаємо свято яке називається День Землі. Це свято чистої, Води, Землі і повітря, яке має на меті об'єднати людей планети щодо захисту навколишнього природного середовища.

Хто ж забруднює нашу планету, від кого ми її повинні захищати?

-Забруднюють нашу планету люди. Заводи і фабрики задимлюють повітря та виливають небезпечні відходи в моря. Люди не викидають сміття в обладнані сміттєві баки а залишають його на берегах річок та в лісі. Не економлять воду та електроенергію. Вирубують дерева.

Що ми можемо зробити щоб змінити цю ситуацію?

Я вам розповім як можна піклуватися про природу берегти її.

Пограємо в гру « Земля радіє, Земля сумує».

Додаток 3

Дидактична гра «Сортуємо сміття»

Автор Ніна Шупарська

-Всім привіт! Всі знають як приємно жити в хаті де чисто, охайно. Тому ми кожного дня намагаємось прибрати, покласти всі речі на свої місця, а також викинути сміття, якого до речі набирається велика кількість.

-А ви замислювались над тим куди вивозять сміття великими машинами? Ні? А я вам розповім. Спочатку сміття вивозять на велике сміттєзвалище. Але це ще не все. Потім сміття сортують для переробки. Адже якщо цього не робити то наша планета перетвориться на великий смітник вже років за сто.

Сортування сміття допомагає знизити шкідливу кількість відходів. В Україні практика сортування поки що лише на словах. Але ніхто не заважає нам проявити ініціативу та не кидати в сміття використані батарейки, вироби які містять ртуть. У нас є пункти прийому цих відходів.

Сортування сміття допоможе нам зменшити кількість сміттєзвалищ.

Є 6 кольорових контейнерів з різними типами відходів :

«Пластик»

Сюди можна складати пляшки з-під напоїв, газованої води та соусів, баночки з-під молочних продуктів (сметани, йогуртів, сирків), поліетиленові пакети, тару (кефір, сметана), вакуумну упаковку, пляшки з-під миючих засобів, шампунів і гелів.

«Органіка»

Сюди можна класти залишки овочів, фруктів, садові відходи, траву, які згодом можуть бути компостованими.

«Папір»

В цей контейнер можна викидати газети, журнали, зошити, офісний папір, картон (без поліетиленової плівки на поверхні), картонні упаковки та коробки, рекламні брошури та листівки.

«Скло»

В цей бак утилізують пляшки з-під напоїв і ліків, віконне скло, банки, бій скла.

«Метал»

В цю категорію відносять алюмінієві банки (від газованих напоїв), консервні банки, залізні кришки з-під скляних банок, бляшанки (від чаю, кави, цукерок і дитячого харчування), уламки пристроїв, ножиць, ручок.

«Небезпечне сміття»

Сюди необхідно покласти батарейки, акумулятори, ртутьмісні лампи, градусники. Ці види відходів у жодному разі не можна викидати до загального сміття! Здавати тільки до спеціальних пунктів прийому!

Отже сьогодні ми з вами вчилися сортувати сміття. Я впевнена діти, що сьогодні ви взяли для себе багато цікавих та корисних знань. І зрозуміли найголовніше – ми частина природи! А, що природа — це наш спільний дім, який дає нам життя. Тому і ми повинні дати їй життя і не засмічувати, використовувати розумно її ресурси, бути уважними до всього живого, чи то рослина, чи тварина або навіть найдрібніша комашка!

Додаток 4

«Казка про Осінь та маленьких Звіряток»

Автор казки Дарія

В одному далекому густому лісі проживали маленькі дружні звірятка: білочки, зайчики, лисички... Їхні дітки дуже полюбляли разом бавитися. Вони грали в різні цікаві ігри та спостерігали за метеликами, квіточками та різними птахами. Для них все було дуже цікавим, адже звірятка були ще зовсім маленькими і навколишній світ здавався їм дивовижним, не завжди зрозумілим і загадковим.

І ось одного разу, бавлячись у пісочниці, малеча помітила цілу сімейку горобчиків: тата, маму та багато їхніх діток. Всі вони були дуже дружніми та працьовитими. Разом на поле за зерном літали, разом собі його в комори збирали. А тато-горобець любив завжди навчати чогось своїх діток. Він часто говорив, що осінь — це золота пора. А ще казав, що коли осінь прийде, то змусить багато роботи переробити, а діток — до школи піти.

Наші звірятка те почули, та й задумалися, що то за осінь така і золота, і змушує працювати багато. Білочка каже до друзів:

– Я і так багато допомагаю мамі і татові. А осінь, коли прийде, то скаже, що ще більше працювати потрібно?

А їжачок відповідає:

– Дивна якась ця осінь, вона напевно золоті прикраси полюбляє.

А лисичка всім у відповідь:

– Ой не знаю-не знаю, чого чекати від цієї дивної осені. Може вона змусить нас букви вчити та рахувати?

Так собі звірятка між собою розмовляли, не знаючи, що їм робити. Вирішили вони запитати у того горобчика, що то за осінь така і чи довго її чекати доведеться?

А горобчик загадково відповідає їм:

– Як прийде, то побачите. Вона золота, щедра та працювита.

Своєю відповіддю він ще більше заплутав малечу. Тому дітки вирішили все-таки зачекати скільки потрібно і самим побачити ту осінь.

Минав час. Ліс, в якому проживали звірятка, почав змінювати колір. Листочки на деревах із зелених почали перетворюватися на жовті та червоні. У променях сонця ліс, здавалося, переливався золотом. Птахи і звірі, які проживали у лісі, понабивали повні комори зернят, горішків, сушених ягід та інших смаколиків, які подарувала всім щедра осінь. А от батьки подарували своїм діткам гарні сумочки, книжки та зошити і сказали, що прийшов час іти до школи. Дітки переглянулися між собою і здивовано запитали:

– А де та осінь і золота, і працювита? Ми думали, що то вона прийде і скаже, що нам вже час букви вчити.

Батьки посміхнулися і відповіли:

– А вона вже прийшла. Після літа завжди настає осінь. Вона золота — погляньте тільки на наш яскравий жовто-червоний ліс! Чи не золотом він переливається?

Осінь щедра. Адже осінню всі збирають щедрий урожай, який вирощували літом. І осінню для всіх діток настає час іти до школи і навчатися аж до наступного літа.

Додаток 5

Оповідання про тварин «Подружилися»

Автор оповідання Віктор Васильчук

Котик Васько – пустун і витівник. То в черевик залізе, то в піч шугоне і вийде звідти не сірий, а чорний.

А якось вранці надумав ганятися за синичкою, яку Миколка врятував від морозу. Певне, йому хотілося погратися з нею. Такий переполох здійняв, що Миколка не витримав і зачинив малого розбишаку до кроликової клітки, яка стояла у сінях.

Згадав хлопчик про кошеня тільки ввечері. Хутчій відчинив клітку й здивувався: Васько лежить поряд із кроликом і бавиться його довгими вухами. А той від задоволення аж очі примружив.

З тих пір Васько цілими днями просиджував біля клітки, чекаючи поки кролик вийде з ним погратися. А коли Миколка випускав вухастого, то стільки

було радощів у обох. Вони ганяли по сінях наввипередки, гралися, перекидалися. Дуже подружилися.

Додаток 6

Казка «Як Їжачок Ялинку врятував»

Автор Віктор Васильчук

Колись давно, на зеленій Галявинці, під кучерявим Дубком жив сіренький Їжачок. Кирпатий, з чорними намистинками очей і геть без голочок, що ми звикли бачити на ньому сьогодні. На той час ними пишалася тільки зелена Ялинка. Вона дуже вихвалялася своїм вбранням і нікого не підпускала до себе – боляче кололася. Іноді навіть насміхалася над Їжачком, який сумлінно працював зранку й до пізнього вечора, збираючи гриби, ягоди, горішки.

– От мені нічого не потрібно! – гордовито промовляла Ялинка. – І ніхто мені не потрібен! Я найкрасивіша на цій Галявинці...

Пихата красуня навіть Ворона відігнала від себе, який полюбляв відпочивати на одній з гілок Ялинки. А Ворон узяв та й перебрався на Дубок, під

яким жив Їжачок. Вони незабаром подружилися. Ворон навіть допомагав переносити сіренькому другу до його схованки лісові скарби. Та й забули геть про гордовиту Ялинку.

Якось на Галявинку з Чорного болота увірвався розбишака Бобер. На своєму шляху злюка уздрів Ялинку. Своїми гострими-прегострими зубами почав пиляти ніжний стовбур красуні. Це побачив Ворон і мерщій полетів до Їжачка:

– Швидше, сіренький, біжи на допомогу Ялинці! Там розбишакує злий Бобер! А я ще когось покличу!..

Забув ураз Їжачок про Ялинчині кепкування. Чимдуж помчав на поміч. А за ним – Ворон, кличучи інших мешканців лісу на підмогу. Та чомусь ніхто не поспішав озиватися.

Тоді друзі удвох заходилися боронити зелену красуню. Проте у друзів нічого не виходило – не боявся Бобер з гострими зубами рятувальників. Відлетів натомість мудрий Ворон вбік і каже Ялинці:

– Хай Їжачок зайде з іншого боку під твої розкішні віти, а ти йому голок сипони трохи. Він стане колючим і налякає злюку з Чорного болота.

Так і вчинили. Поки хоробрий Ворон відволікав Бобра, Їжачок став колючим. Розправив Ялинчині голки на спині і пішов у наступ. Злякався Бобер, відступив. А тут його Ворон давай скубати. Втік розбишака з Галявини...

З тих пір їжаки почали ходити з колючками. Правда, ті з часом потемнішали. Ворони відтоді голосно каркають, коли хтось чужий до лісу заходить. Ялинки скидають іноді частину своїх голок. А бобри стали боятися їжаків і ніколи тепер не гризуть своїми гострими зубками лісових красунь – ялинок.

Ось така історія трапилася давно колись...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів / Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун; за заг. ред. О. Пометун. – Д. : «ЛІРА», 2014. – 120 с.
2. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: парціальна програма для системи дошкільної освіти / Н.Гавриш, О.Пометун. К., 2019.
3. «Освіта для сталого розвитку, або як організувати роботу з дітьми» -журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу» № 7/2019р.
4. «План реалізації річного завдання за природничо-екологічним напрямом освітнього процесу» -журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу» № 7/2021р.
5. «Граємо разом» методичний посібник із фасилітації ігрової взаємодії із дітьми дошкільного віку. Запоріжжя 2022

6. «Виховання культури сортування сміття та поводження з відходами» ТОВ Мандрівець 2020
7. Журнали «Методична скарбничка вихователя» № 1-5/2020р.
8. «Мандруємо екологічною стежиною: дослідницько-експериментальна діяльність дітей дошкільного віку»
9. Конспекти занять в групі старшого дошкільного віку 5-6 років. Готуємось до НУШ. Шевцова О.А. Основа 2023